

gemeente Winsum

Kijk op Winsum

september 1998

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Kijk op Winsum.	1
1.1 Doel	1
1.2 Plan van aanpak	1
1.3 Status	1
2 Onze eigen Kijk.	2
2.1 "Brainstormdag"	2
2.2 Resultaat per thema	2
2.2.1 Wonen	2
2.2.2 Landbouw	2
2.2.3 Voorzieningen	2
2.2.4 Recreatie en toerisme	3
2.2.5 Natuur en landschap	3
2.2.6 Verkeer en vervoer	3
2.2.7 Resultaat algemene kenmerken aan het eind van de dag	3
2.3 Draggers visie	3
3 Weten wat er te kijk is.	4
3.1 Ontstaansgeschiedenis	4
3.2 Inventarisatie/analyse/prognose per thema	6
3.2.1 Bevolking en wonen	6
3.2.2 Landbouw	10
3.2.3 Voorzieningen	11
3.2.4 Recreatie en toerisme	12
3.2.5 Natuur en landschap	12
3.2.6 Verkeer en vervoer	13
3.2.7 Leefbaarheid	14

	Pagina
4 Winsum bekeken; visie op de toekomst.	15
4.1 Inleiding	15
4.2 Trends en filosofie per thema	15
4.2.1 Bevolking en wonen	16
4.2.2 Landbouw	19
4.2.3 Voorzieningen	20
4.2.4 Recreatie en toerisme	22
4.2.5 Natuur en landschap	23
4.2.6 Verkeer en vervoer	24
4.2.7 Leefbaarheid	25
4.3 Samenvatting	26
5 De andere(n) kijk; inspraakreacties met commentaar ...	28

Literatuurlijst	37

Bijlagen

1	Aantal vrouwen en mannen naar leeftijd per 1-1-1998	38
2	Aantal vrouwen naar leeftijd per 1-1-1998	39
3	Aantal mannen naar leeftijd per 1-1-1998	40
4	Maatschappelijke voorzieningen	41
5	Economische voorzieningen	44
6	Plattegrond Adorp	46
	Plattegrond Sauwerd	47
	Plattegrond Garnwerd	48
	Plattegrond Feerwerd	49
	Plattegrond Ezinge	50
	Plattegrond Baflo	51
	Plattegrond Den Andel	52
	Plattegrond Winsum	53

Hoofdstuk 1 **Kijk op Winsum**

1.1 **Doel**

De gemeente Winsum is ontstaan op 1 januari 1990 door de samenvoeging van de gemeenten Adorp, Baflo, Ezinge en Winsum. Tot aan het moment van de samenvoeging voerden de vier gemeenten ieder een eigen ruimtelijk beleid. Verder is in de loop der jaren het ruimtelijk beleid van het Rijk (Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra) en provincie (Streekplan) veranderd. Ook in economisch opzicht heeft de tijd niet stil gestaan. Voorbeelden zijn het bedrijventerrein Lombok waar zich diverse bedrijven hebben gevestigd, het bedrijventerrein "Het Aanleg" dat in ontwikkeling is, recreatieve paden die zijn gerealiseerd, de uitbreiding van "Zijlsterhoeve" en detailhandel op het terrein Obergon. Tevens zijn verschenen de gebiedsvisie Sauwerd en Fransum, onderdelen van de ecologische hoofdstructuur.

Deze en veel meer planologische, economische en ecologische ontwikkelingen, denk alleen maar aan de problematiek rond de centrumgemeente Groningen, zorgen in toenemende mate voor een druk op het grondgebied van de gemeente Winsum.

De gemeente heeft geen beleid voor het integraal afwegen en afstemmen van deze ontwikkelingen en loopt daarmee het gevaar dat ontwikkelingen elkaar frustreren. Dit probleem is erkend en heeft geleid tot deze sectoroverstijgende beleidsnota "Kijk op Winsum", die wordt gebruikt bij het ontwikkelen van toekomstige formele plannen. Het doel van de nota is tweeledig. Het beoogt ontwikkelingen beter af te wegen en de ruimte (grondgebied) beter te ordenen.

1.2 **Plan van aanpak**

Een uitvoerig plan van aanpak is behandeld in de commissie Ruimte van 24 juni 1996, die daarmee heeft ingestemd. In deze notitie wordt deze gedetailleerde aanpak niet herhaald, slecht relevante momenten worden genoemd.

- De "brainstormdag".

Raadsleden en ambtenaren hebben hun visie gegeven tijdens de "brainstormdag" op 20 september 1996.

- Ambtelijke bijeenkomsten.

Ambtenaren hebben informatie besproken tijdens drie bijeenkomsten.

- Bespreken ontwerpnota.

Raadsleden en ambtenaren hebben de ontwerpnota besproken op 3 april 1997.

- Inspraak.

Derde belanghebbenden worden in de gelegenheid gesteld hun mening kenbaar te maken.

- Definitieve nota.

Na de verwerking van reacties werd de nota voorgelegd aan de commissie Ruimte op 22 september 1997, 26 januari en 2 februari 1998. De nota is vastgesteld door de raad op 15 september 1998 en wordt eens in de vier jaar geëvalueerd.

1.3 **Status**

"Kijk op Winsum" is een beleidsnota waaraan het bestuur zichzelf bindt en die dient als referentiekader voor nieuwe formele plannen.

Hoofdstuk 2 **Onze eigen kijk**

2.1 Brainstormdag

De brainstormdag "Kijk op Winsum" was op 20 september 1996. Het resultaat van deze dag, lees inbreng van de deelnemers (raadsleden en ambtenaren), wordt hierna per thema beschreven.

2.2 Resultaat per thema

2.2.1 Wonen

Voorkeur gaat uit naar concentratie, zij het beperkt, van woningbouw in de kern Winsum en het invullen en of afronden van andere kernen. Algemeen geldt dat met open plekken zorgvuldig moet worden omgegaan. De prioriteitsvolgorde voor woningbouw is als volgt:

- 1 in de kern Winsum;
- 2 verdichting langs de noord-zuid as in de kernen Baflo, Sauwerd en Adorp;
- 3 op- of invullen van overige kernen.

Verdeeld zijn de meningen over woningbouw in het buitengebied, alhoewel "landgoedwonen" niet wordt uitgesloten.

Suggestie is om in het buitengebied woningbouw te sturen via regels.

2.2.2 Landbouw

Voorkeur gaat uit naar een gebiedsgericht landbouwbeleid, waarbij met aanwezige waarden (bijvoorbeeld de ecologische hoofdstructuur) rekening wordt gehouden.

Verdeeld zijn de meningen over intensieve veehouderij en subsidies voor landschaponderhoud (geen kwantiteit maar kwaliteit) door agrariërs.

Suggestie is een onderscheid naar gebieden (noorden en zuiden van de gemeente) met als gevolg gedifferentieerde expansiemogelijkheden in combinatie met voorwaardenscheppend beleid (o.a. voor het kamperen bij de boer).

2.2.3 Voorzieningen

Voorkeur gaat uit naar kleinschalige (duurzame, schone) regionale bedrijvigheid in de kern Winsum (bedrijventerrein) en consumentgerichte bedrijvigheid door ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf.

Verdeeld zijn de meningen over meer bedrijvigheid in Baflo. Algemeen geldt concentratie van bedrijvigheid in Winsum, eventueel Baflo.

De detailhandel kan worden versterkt. Dit geldt ook voor het aanbod van culturele zaken.

Probleem is hoe met kleinschalige bedrijven die groeien in relatie tot welstand (aangezicht en beeld in relatie tot omgeving) moet worden omgegaan.

Voorzieningen kunnen op niveau worden gebracht, waarbij voorkeur is voor concentratie. Hierbij wordt aangetekend dat maatschappelijke voorzieningen kunnen worden gestuurd, in tegenstelling tot commerciële.

2.2.4 Recreatie en toerisme

Voorkeur gaat uit naar kleinschaligheid (horeca, elektrisch varen en educatief centrum) met behoud van rust, sfeer en ruimte. Verdeeld zijn de meningen over recreatie en toerisme in het Reitdiepgebied.

Suggestie is samenwerking met de stad Groningen en regio. Probleem is hoe met kleinschalige bedrijven die groeien in relatie tot welstand (aangezicht en beeld in relatie tot omgeving) moet worden omgegaan.

2.2.5 Natuur en landschap

Natuur en landschap zijn kenmerkend voor onze gemeente. Voorkeur gaat uit naar dynamiek. Verdeeld zijn de meningen over aantasting van aanwezige elementen.

Handhaving van elementen verdient prioriteit.

Suggestie is een gemeentelijke ecologische structuur.

2.2.6 Verkeer en vervoer

Dit thema is op de "brainstormdag" aan de reeds genoemde toegevoegd.

Voorkeur gaat uit naar stimulering van het openbaar vervoer en optimalisering van het bestaande wegennet. In dit kader zijn genoemd: de doortrekking van de Onderdendamsterweg naar Ranum en een rotonde bij "De Meeden".

Tevens is gewezen op de gevaarlijke fietssituatie op de Onderdendamsterweg en Schouwerzijlsterweg. Suggestie is een gemeentelijke fietsvisie.

2.2.7 Resultaat algemene kenmerken aan het einde van de dag

De algemene kenmerken in volgorde van belangrijkheid:

- leefbaar/dynamisch/groen (11)
- rust en ruimte heeft toekomst (9)
- drager van de regio (6)
- meer stralen, meer voorzieningen (5)
- cultuurhistorie behouden en toerisme uitbuiten (3)
- poortwachter van noord-Groningen (2)
- te veel zelfgenoegzaamheid (2)
- open en wind (1)
- Winsum is en blijft agrarisch (1)
- diversiteit (1)
- gemeente rust en dorp een kans (1)

2.3 Draggers visie

De resultaten van de "brainstormdag" leiden, geabstraheerd, tot twee dragers van onze visie, te weten: de centrumfunctie voor de kern Winsum en de identiteit van het landschap.

Deze twee dragers zijn peilers waarop onze visie steunt.

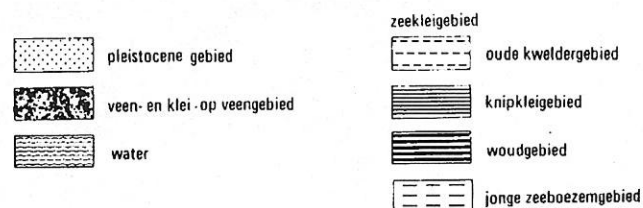
Hoofdstuk 3 Weten wat er te kijk is

3.1 Ontstaansgeschiedenis

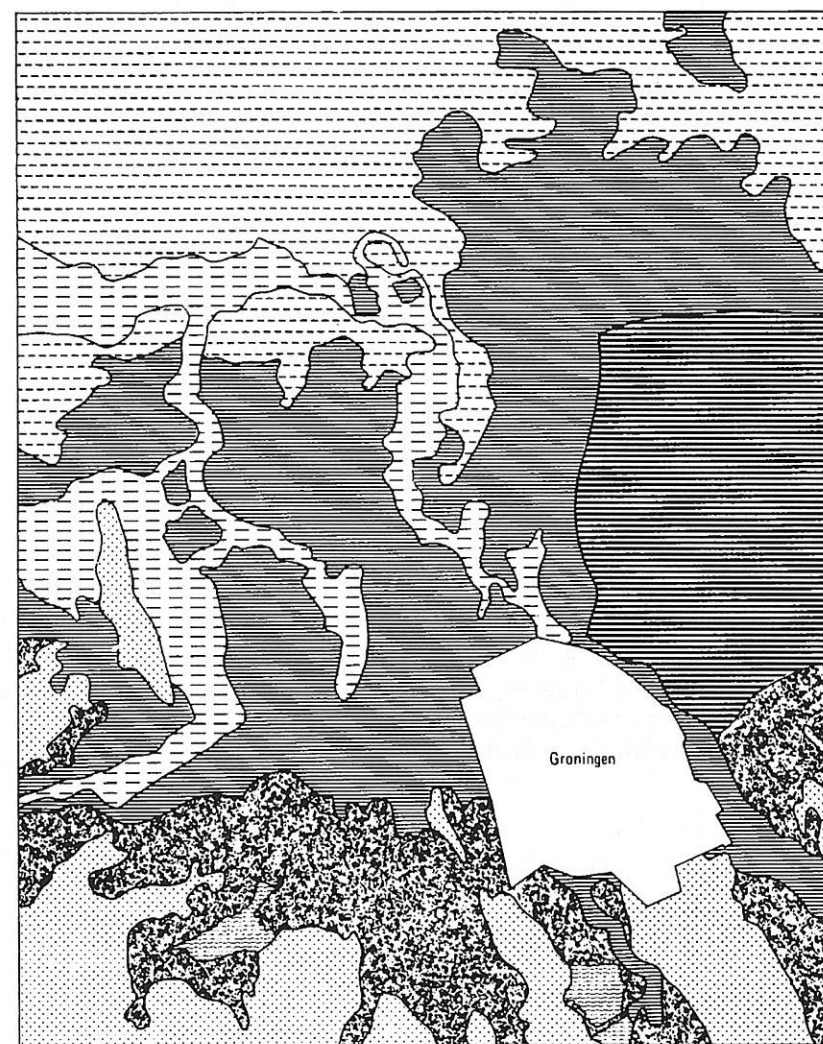
De huidige structuur van de gemeente Winsum hangt in grote mate samen met de ontstaansgeschiedenis van dit gebied. In deze paragraaf wordt dit in hoofdlijnen geschetst; zie de kaart, zie figuur 1.

Ver voor de jaartelling drong de zee via het stroomgebied van het huidige Reitdiep ver het gebied in. Via periodieke overstromingen ontstond aan weerszijden ervan een kwelderwallengebied dat relatief hoger kwam te liggen. Het estuarium (wijde riviermond) van het Reitdiep had in noordwestelijke richting een zeer brede open verbinding met de zee. Het gebied van de huidige gemeente De Marne behoorde vrijwel geheel nog tot de waddenzee.

Aan de oostzijde van het Reitdiepestuarium ontstond een vrijwel noord-zuid lopende kwelderwal waarop de bewoningskernen Adorp-Sauwerd-Wetsinge-Winsum (Bellingeweer, Winsum, Obergon)-Ranum-Baflo-Rasquert liggen. Aan de zuidzijde van het Reitdiep bevindt zich de kwelderwal met daarop de kernen Garnwerd-Feerwerd-Ezinge-Saaksum-Oldehove en verder. Het kwelderwallengebied ten noorden van het Reitdiep met de kernen Mensingeweer, Eenrum, Groot Maarslag en andere dorpen is later ontstaan. Alle genoemde bewoningskernen werden opgehoogd om in perioden van hoog water niet te verdrinken; op die manier zijn de terpen, in het gronings wierden genoemd, ontstaan.

Figuur 1.

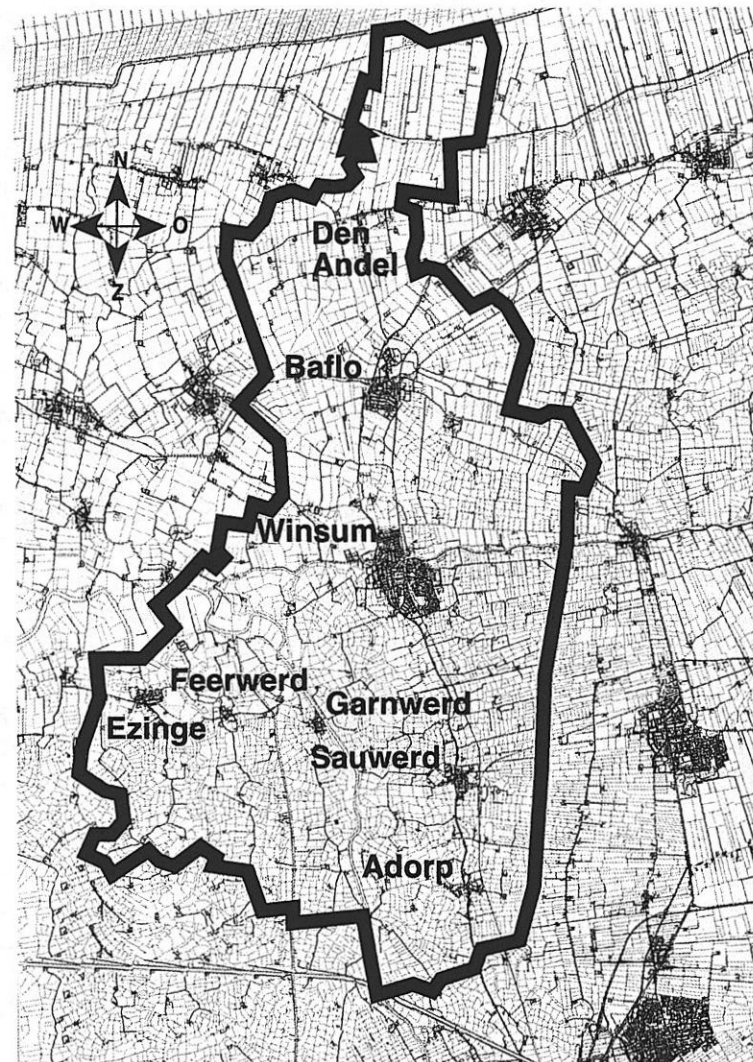

In latere perioden nam de invloed in dit gebied toe door stijging van de zeespiegel. Achter de bovengenoemde kwelderwallen aan de oost- en zuidzijde van het Reitdiep werd in een brak milieu zware, kalkloze klei afgezet: de knipklei. Omdat het gebied ten zuiden van het Reitdiep tevens een afwateringsfunctie vervult voor het achterland (o.a. het Matslootgebied) is hier een uitgebreid stelsel van geulen en prielen ontstaan. In deze periode slibde het noordwestelijke deel van de huidige gemeente Winsum op. Hier werden kalkrijkere kleien afgezet.

Deze ontstaansgeschiedenis is in het huidige landschap nog duidelijk waarneembaar; zie figuur 2. De noord-zuid lopende bewoningreeks met de huidige dorpen Adorp Sauwerd, Winsum en Baflo is sterk uitgebreid en manifesteert zich in het landschap als een duidelijke verdichtingsreeks. Het Meedengebied ten oosten hiervan is vanaf de kwelderwal ontgonnen en de oost-west lopende, opstreckende verkaveling is nog duidelijk zichtbaar in het landschap. Veel van de huidige ontsluitingspaden/-wegen zijn doodlopend.

Het stroomgebied van het Reitdiep is in het landschap duidelijk waarneembaar. Door het graven van een verbinding Dorkwerd-Aduarderzijl hebben de vele kronkelende meanders van het Reitdiep tussen Koningslaagte en Winsum een groot deel van de watervoerende functie verloren; thans zijn ze als afgeslankte geulen in het landschap te zien.

Figuur 2.

In het gebied van de voormalige gemeente Baflo hebben de vele prieden en geulen geleid tot een zeer onregelmatig verkaveling met tevens relatief veel hoogteverschillen. Evenals het stroomgebied van het Reitdiep is dit gebied van groot belang voor natuurlijke waarden in onze gemeente. Overeenkomstig het gebied ten oosten van Winsum is ook hier de knipklei gewonnen voor steenbakkerijen. Het noordwestelijke deel van de gemeente bestaat uit jongere, relatief hoog gelegen kleigronden die voornamelijk voor akkerbouw worden benut. De relatief hoge waterstanden en de zwaardere kleien maken het zuidelijk deel van de gemeente in feite uitsluitend geschikt voor weidebouw.

Landschappelijk wordt de gehele gemeente gekenmerkt door openheid waarin de dorpen en verspreid gelegen bebouwing zich manifesteert als puntverdichtingen. De noord-zuid gelegen dorpenreeks Rasquert tot Adorp vormt, mede door beplanting langs de weg, een soort verdichtingsas met aan weerszijden openheid.

Deze openheid wordt in de verschillende delen van de gemeente anders beleefd.

Het Meedengebied aan de oostzijde kent een strakke opstreckende verkaveling. Het gebied van de voormalige gemeente Ezinge heeft door de kronkelige wegen en onregelmatige verkaveling een geheel eigen karakteristiek. Veel grootschaliger manifesteert zich het noordwestelijk deel van de gemeente: grote open gebieden met grote kavels waardoor sloten in het landschapsbeeld nauwelijks een rol spelen. Aan de zeezijde komen de jongste polders voor.

3.2 Inventarisatie/analyse/prognose per thema

Voor de nota is (basis)informatie verzameld over de bevolking, woningbehoefte, maatschappelijke voorzieningen, economische voorzieningen, akkerbouw, veeteelt, verkeer, vervoer en de leefbaarheid. Laatstgenoemde punt is na de "brainstormdag" toegevoegd. Leefbaarheid verdient apart aandacht, omdat de gevolgen van de diversiteit aan ontwikkelingen op het platteland groot zijn. Deze ontwikkelingen zijn van invloed op zorg, welzijn, sociale en culturele veranderingen. Dit hoofdstuk geeft de bouwstenen voor onze visie (hoofdstuk 4).

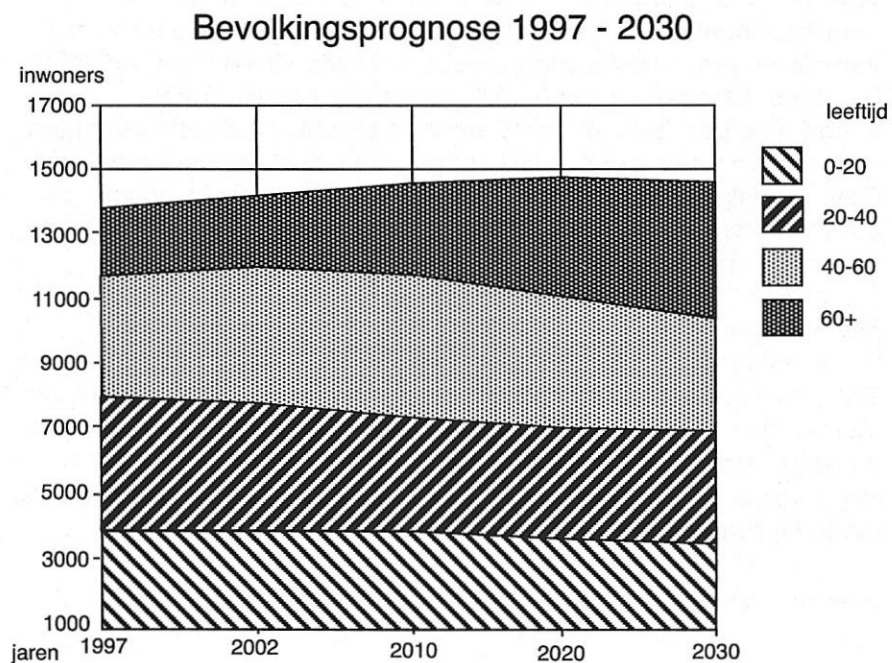
3.2.1 Bevolking en wonen

De bevolkingsprognose naar leeftijdsgroepen in de periode 1997 - 2030 is ontvangen van de provincie Groningen, dienst Ruimte en Milieu, die deze cijfers ook heeft gebruikt bij de discussie rondom de centrumgemeente Groningen. Gerekend is met een totaal migratiesaldo nul. Met andere woorden de structurele migratie per leeftijdsgroep is in de aantallen verwerkt.

Schema 1: bevolkingsprognose (zie ook grafiek, figuur 3)

Leeftijd/jaar	1997	2002	2010	2020	2030	Vershil 2030-1997
0-20	3866	3933	3964	3712	3607	-259
20-40	4076	3868	3420	3380	3410	-666
40-60	3789	4160	4269	4045	3525	-264
60-80	1290	1427	2114	2568	2658	+1368
80-100	795	827	900	1128	1539	+744
Totaal	13816	14215	14667	14833	14739	+923

Figuur 3.

De conclusies

De gemeente kent al jaren een vestigingsoverschot. Het dalende aandeel 20-40 jarigen wordt veroorzaakt door minder geboorten (een landelijke demografische ontwikkeling), en houdt in mindere mate verband met migratie. De bevolking groeit tot 2010, waarna het aantal min of meer stagneert. De gemeente heeft in 2030 een kleine 15.000 inwoners, wat ongeveer 1.000 meer is dan in 1997.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

De verdeling van de bevolking per kern naar leeftijdsgroep per 1 januari 1998 treft u aan als bijlagen 1, 2 en 3. Onderstaand schema geeft het totaal weer. Hieruit blijkt ook dat feitelijk de gemeente meer inwoners telt dan volgens de prognose van de provincie.

Schema 2: verdeling bevolking; zie ook figuren 4.

Kernen	Inwoners	Kernen	Inwoners
Adorp	668	Baflo	1.843
Sauwerd	1.161	Den Andel	528
Wetsinge	141	Tinallinge	92
Garnwerd	462	Rasquert	245
Feerwerd	307	Saaxumhuizen	74
Ezinge	938	Winsum	7.511

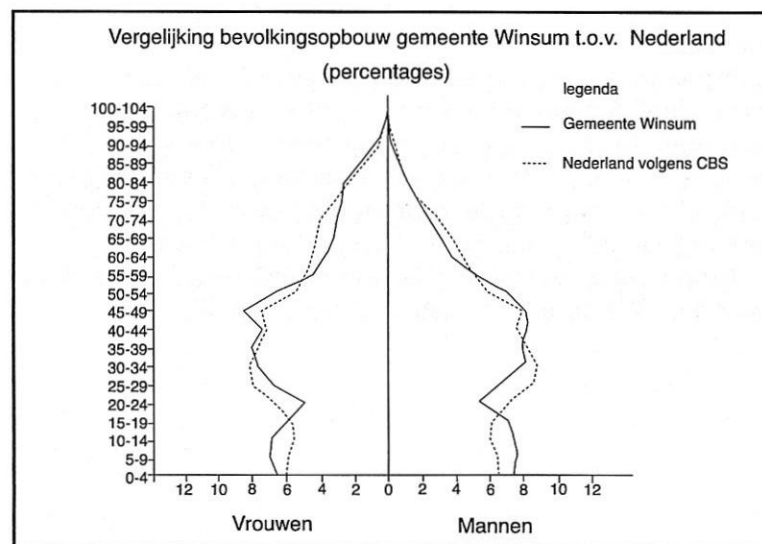
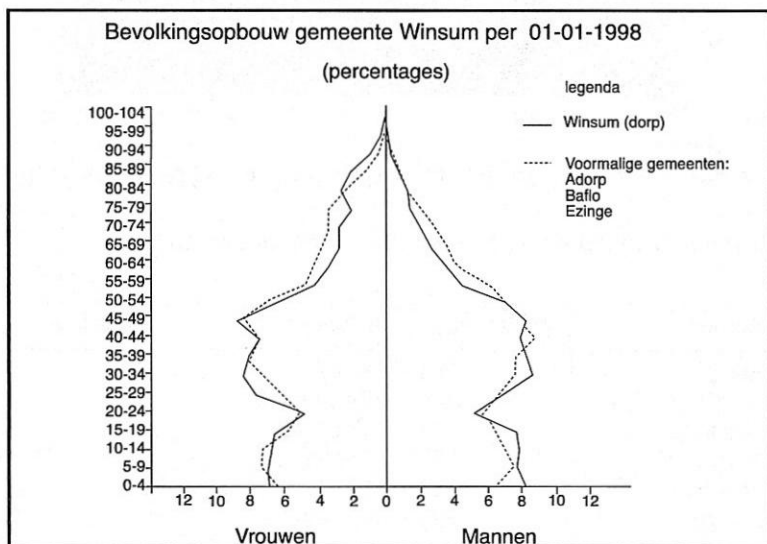
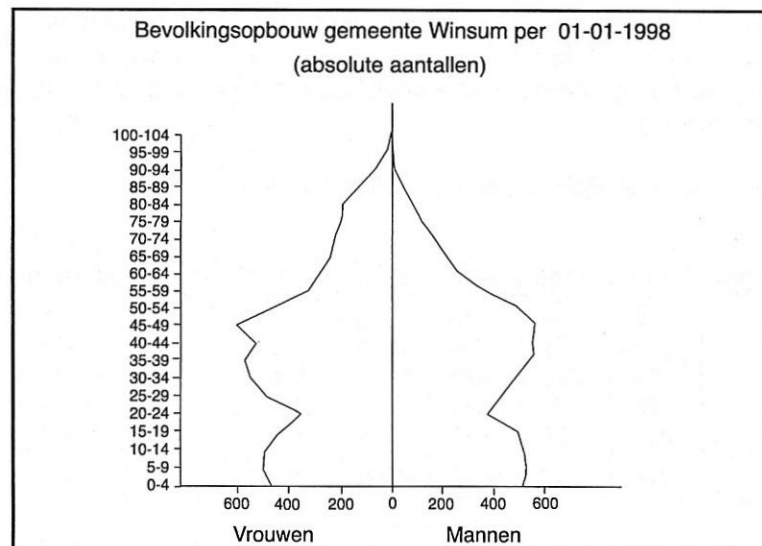
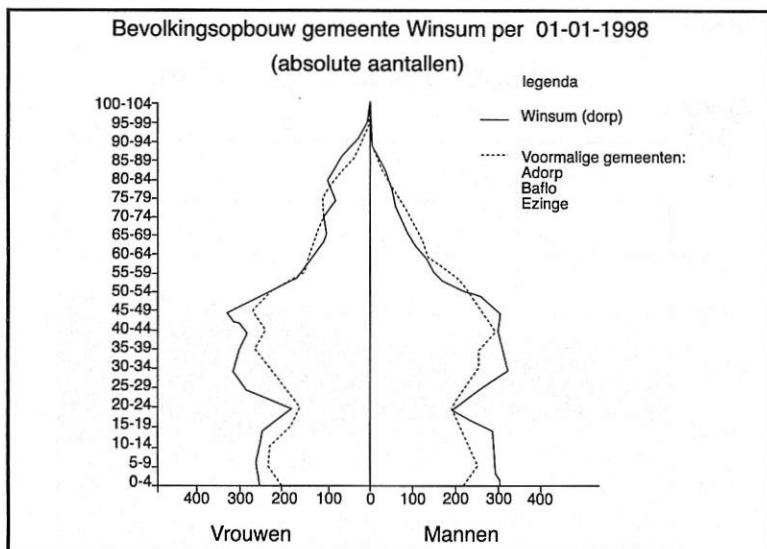
De conclusies

Meer dan 50% van de bevolking woont in Winsum. De bevolkingsopbouw van de kern Winsum wijkt op een aantal punten af van de rest van de kernen:

- de leeftijdsklassen tot en met 55 jaar zijn ruimer vertegenwoordigd;
- de leeftijdsklassen tussen 55 en 80 jaar zijn minder sterk vertegenwoordigd;
- de leeftijdsklassen boven 80 jaar zijn sterker vertegenwoordigd. Laatstgenoemde is te verklaren door de ouderen voorzieningen in Winsum; zie ook Baflo.

Opmerkelijk is het "wegtrekken" van de leeftijdsklassen 20-24 jaar; vermoedelijk oorzaak is het studeren buiten de gemeente. De geboortegolf van na de Tweede Wereldoorlog leidt thans tot een piek in de leeftijdsklasse 45-49 jaar.

Figuren 4.

De woningbehoefte naar leeftijdsgroepen voor de gemeente in de periode 1997 - 2030 is eveneens ontvangen van de provincie Groningen. Het gestelde bij de bevolkingsprognose is ook hierbij van toepassing.

Schema 3: woningbehoefte (zie ook grafiek, figuur 5).

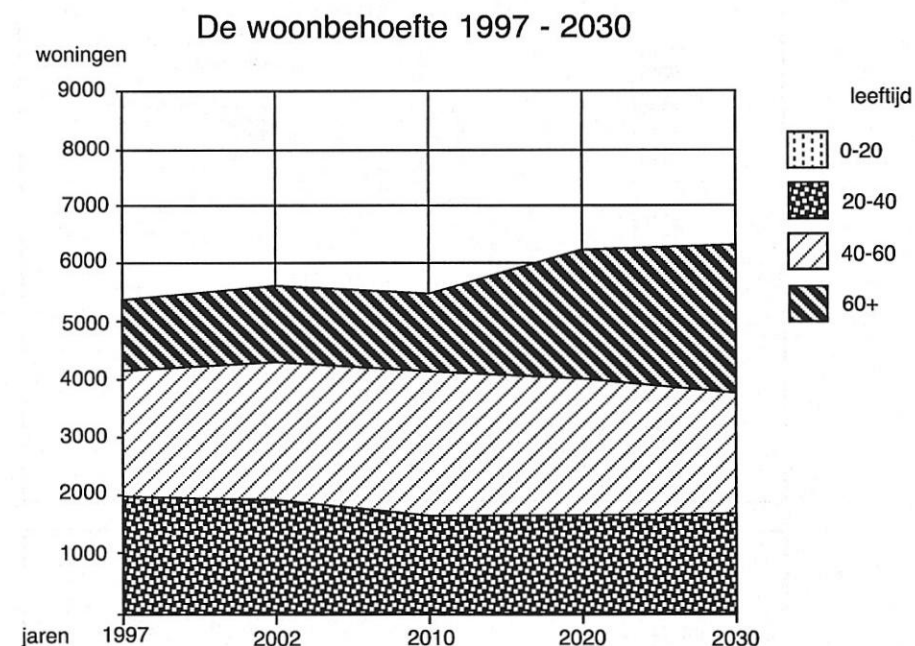
Leeftijd/jaar	1997	2002	2010	2020	2030	Vershil 2030-1997
0-20	12	12	13	13	11	-1
20-40	1958	1908	1694	1659	1708	-250
40-60	2166	2380	2488	2381	2093	-73
60-80	968	1070	1478	1832	1962	+994
80-100	268	276	318	374	585	+317
Totaal	5372	5646	5991	6259	6359	+987

De conclusies

De woningbehoefte stijgt nagenoeg proportioneel. Tegenover de 923 nieuwe inwoners staat een woningbehoefte van 987 woningen. Er is dus sprake van gezinsverdunning. Deze stijging wordt veroorzaakt door vervanging van jongeren tussen de 20 - 40 jaar (zonder woningbehoefte) door ouderen (met woningbehoefte), die langer zelfstandig wonen. De bezettingsgraad per woning is vanaf 1997 respectievelijk 2,5, 2,5, 2,4, 2,3 en 2,3 personen (bron schema 1 en 3).

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

Figuur 5.

De verdeling van het aantal woningen per kern is als volgt.

Schema 4: aantal woningen per kern per 1 januari 1998.

Kernen	Woningen	Kernen	Woningen
Adorp	264	Baflo	799
Sauwerd	425	Den Andel	235
Wetsinge	47	Tinallinge	42
Garnwerd	207	Rasquert	100
Feerwerd	147	Saaxumhuizen	25
Ezinge	399	Winsum	2841

De conclusies

Van het totaal aantal woningen (5.531) staat het leeuwendeel in de kern Winsum. Op grote afstand volgt Baflo, daarna Sauwerd, Ezinge en Adorp.

3.2.2 Landbouw

In hoofdzaak zijn in Winsum gevestigd veehouderij- en akkerbouwbedrijven. De vestigingsplaats van deze bedrijven wordt in grote mate door de bodemgesteldheid* bepaald; zie ook ontstaansgeschiedenis paragraaf 3.2. In het noordelijk deel en met name ten noord-westen van het Winsumerdiep liggen de akkerbouwbedrijven, omdat de kalkrijke klei zich goed leent voor "klei-vruchtwisseling". Ten noord-oosten van het Winsumerdiep en ten zuiden van het Winsumerdiep liggen de veehouderijbedrijven, omdat de kalkloze klei voornamelijk geschikt is voor grasland.

Schema 5

Bedrijven naar hectare akkerbouw Bron: CBS 1995 (jongste telling)		Bedrijven naar omvang veestapel Bron: CBS 1995 (jongste telling)	
0-10	23	0-30	21
10-20	6	30-70	57
20-30	-	70-meer	46
30-50	15		
50-75	9		
75-meer	7		
Totaal	60	Totaal	124

Schema 6

Schema 7: leeftijd bedrijfshoofden (bron CBS 1995)

Leeftijd	Aantal
tot 40 jaar	22
40-54 jaar	91
54 jaar en ouder	98
Totaal	211

De conclusies

Op de akkerbouwgrond** zijn grote akkerbouwbedrijven gevestigd (gemiddeld 50 ha.), die grosso modo 50% graan, 25% suikerbieten en 25% poot-aardappelen verbouwen. De veehouderijbedrijven hebben gemiddeld een omvang van 70 stuks vee. De akkerbouw zal streven naar intensivering van verbouw van huidige producten en/of uitbreiding met bloembollen of vollegrondsgroenteteelt. De veehouderij zal noodgedwongen streven naar schaalvergroting om bedrijfs-economische redenen. Kleinschalige veehouderijbedrijven kennen veehouders in deeltijd. Deze veranderingen betekenen niet per definitie een toename van productiegrond.

* Bron: Bodemkaart van Nederland, blad 7 West van de Stichting voor Bodemkartering.

** Bron: Dienst Landbouwkundig Onderzoek van het Landbouw-Economisch-Instituut en mondelinge informatie van de heren Sikkens en Kooi van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Noord.

3.2.3 Voorzieningen

In deze paragraaf worden onderscheiden maatschappelijke en economische voorzieningen. De voorzieningen met een algemeen nut en zonder winstoogmerk, worden gerekend tot de maatschappelijke voorzieningen. Voorzieningen die marktconform werken, worden gerekend tot de economische voorzieningen.

Schema 8: maatschappelijke voorzieningen per kern
bron gemeente Winsum 1996 (zie ook bijlage 4)

Kern/voorziening	sport	onderwijs	welzijn	recreatie en toerisme	gezondheidszorg	overig	totaal
Winsum	12	9	7	5	7	13	53
Ezinge	3	2	3	3	2	4	17
Sauwerd	4	1	1	1	1	4	12
Baflo	6	3	5	2	2	5	23
Den Andel	2	2	3	1	-	-	8
Adorp	3	1	2	2	-	-	8
Garnwerd	1	2	-	2	-	-	5
Feerwerd	1	1	2	1	-	-	5
Aduarderzijl	-	-	-	1	-	-	1
Tinallinge	-	-	1	-	-	-	1
Oostum	-	-	1	-	-	-	1

De conclusies

Algemeen kan worden vastgesteld dat maatschappelijke voorzieningen zich concentreren in de kern Winsum (39%). Opvallend, gelet op de ligging, is het aantal maatschappelijke voorzieningen in de kern Ezinge. Tevens blijkt dat in de kernen aan het spoor alle maatschappelijke voorzieningen zijn vertegenwoordigd, met uitzondering van de kern Adorp.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

Gegeven de bevolkings- en woningbehoefteprognoses zijn veranderingen op dit punt niet uit te sluiten.

Schema 9: economische voorzieningen;
bron Kamer van Koophandel en Fabrieken 1996 (zie ook bijlage 5).

Kern/voorziening	food	non-food	horeca	totaal
Winsum	10	24	9	43
Baflo	4	5	1	10
Sauwerd	2	2	2	6
Ezinge	2	2	1	5
Adorp	2	1	2	5
Den Andel	-	2	1	3
Garnwerd	1	-	2	3
Feerwerd	-	1	-	1
Aduarderzijl	-	-	1	1
Tinallinge	-	-	-	-
Rasquert	-	-	-	-
Totaal	21	37	19	77

De conclusies

Uit het schema en het detailoverzicht blijkt dat de kern Winsum met kop en schouders boven alle anderen uitkomt; 6862 m² van het totaal van 8419 m² vloeroppervlak. Op grote afstand volgen eerst Baflo en daarna Sauwerd. De overige kernen zijn minder goed bedeed en hebben geen supermarkt en bakker voor de dagelijkse levensbehoeften, met uitzondering van Ezinge.

Naast bovengenoemde voorzieningen heeft de gemeente bedrijventerreinen. Het terrein Lombok in de kern Winsum en bedrijventerrein Baflo in de kern Baflo zijn op dit moment de enige.

Nog in ontwikkeling is het bedrijventerrein "Het Aanleg" aan de Schouwerzijlsterweg in de kern Winsum, die daarmee het tweede bedrijventerrein binnenhaalt.

3.2.4 Recreatie en toerisme

De "wandelingen" van de toerist zijn onderzocht door H. Philbert; *integrale visie Recreatie en Toerisme in Winsum "Koersen op Kansen" (1997)*. Conclusie is dat veel dagjesmensen onze gemeente bezoeken. Daarbij worden drie hoofddoelen onderscheiden, te weten: genieten van het landschap/natuurschoon, beoefenen van sportieve recreatie zoals fietsen, wandelen, kanoën, watersport, schaatsen en bezoeken van toeristische attracties/cultuur-historische bezienswaardigheden. Uit het onderzoek komt ook naar voren wat de toekomstige consument aantrekt, te weten de kwaliteiten: rust, ruimte, contact met de natuur, contact met gelijkgestemden en mogelijkheden - zij het beperkt - tot cultuurbezoek. Binnen onze gemeente is de kwaliteit het landschap, dat deels uniek is; denk aan het gebied van de ecologische hoofdstructuur en "last but not least" het Reitdiepgebied.

Het rapport van Philbert geeft ook een inventarisatie van het aanbod, toont de kansen en bedreigingen en besluit met conclusies en aanbevelingen. Tot de aanbevelingen behoren het voorzien in de behoefte en uitbreiding van verblijfsrecreatieve (overnachtings-) mogelijkheden, goede ontsluiting van de kern Winsum, het aantrekkelijk maken van de kern Winsum door toeristische voorzieningen en positioneren van de kern Winsum als poort van Lauwersland naar de stad Groningen.

De conclusie is dat met de stad Groningen en omliggende gemeenten samenwerking van belang is naast voorwaardenscheppend beleid om het geheel te realiseren.

3.2.5 Natuur en landschap

Natuur en landschap binnen onze gemeentegrens vertegenwoordigen een bijzondere waarde. De openheid, die wordt afgewisseld met puntverdichtingen, is kenmerkend voor ons gebied.

Diverse actoren hebben hun visie vastgelegd op het gebied van natuur en landschap. In deze paragraaf wordt op de diverse visies ingegaan.

Het Rijk heeft de nota betreffende de relatie tussen landbouw en natuur - en landschapsbehoud, kortweg "Relatienota", in 1975 aangeboden. In deze nota zijn maatregelen geformuleerd om een verdere aantasting van natuur en landschap te voorkomen binnen ecologische hoofdstructuren. De maatregelen zijn erop gericht om in bepaalde gebieden over te gaan op een meer op natuur en landschap afgestemd grondgebruik. Hiervoor zijn in Nederland beheers- en reservaatgebieden aangegeven. Uitvoering van deze maatregel geschiedt op basis van de Regeling beheersovereenkomsten; een financiële regeling voor landbouwers die over zijn gegaan op een meer op natuur en landschap gericht grondgebruik.

De provincie werkt de Relatienota uit door beheersplannen vast te stellen, waarin zijn opgenomen: de begrenzing, status, beheersdoelstelling, beheersbepalingen en beheersvergoedingen. Beheersplannen voor ecologische hoofdstructuren binnen onze gemeente zijn er voor het gebied Fransum en Sauwerd; het zuidwestelijk, tevens oudste en unieke gebied van de gemeente. In deze beheersplannen zijn de beheers- en reservaatgebieden nader aangeduid.

De provincie heeft in 1996 ook de uitwerking van het Streekplan voor bosbouw vastgesteld. Bosbouw in onze gemeente is hierdoor uitgesloten, tenzij het onderdeel is van een functieverandering die stoelt op een visie waaraan voorwaarden zijn verbonden.

De gemeente kent een Landschapsvisie. Hierin zijn de visueel-ruimtelijke aandachtspunten in beeld gebracht en voorstellen gedaan voor het behoud/accentuering van de openheid, verdichtingen (bebouwing en beplanting), ecologische waarden (flora en fauna), verkavelings-, wegen- en waterloop patronen (cultuurhistorische waarden).

De gemeente werkt ook aan een Groenbeheersplan voor beheer van openbaar groen.

De conclusie is dat dit totaal pakket voldoende bescherming biedt.

3.2.6 Verkeer en vervoer

In 1995 is de GeluidNiveauKaart met gegevens over het aantal verkeersbewegingen over de weg door de raad vastgesteld.

De conclusies

De vervoerskroonslagader is de provinciale weg met regionale functie. Vervoersaders zijn Onderdendamsterweg met streekfunctie, Garnwerderweg en vervolg tot Ezinge met plattelandsfunctie, Aduarderdiep met plattelandsfunctie, Tinallingerweg met plattelandsfunctie en Eenrumerweg met plattelandsfunctie.

Voorname wegen zijn zoneplichtig. Dit betekent dat bij woningbouw rekening moet worden gehouden met het geluidsniveau van het aantal verkeersbewegingen.

Opmerkelijk zijn ook het aantal vervoerbewegingen op de: Meeden, Borgweg, Trekweg naar Onderdendam, Onderdendamsterweg en Geert Reindersstraat in Winsum en Gebroeders Gootjesstraat en Heerestraat in Baflo. Bovengenoemde wegen liggen in het verlengde van of zijn de ontsluitingsweg naar de N361, de weg richting Lauwersoog of stad.

Gegeven de bevolkings- en woningbehoefteprognoses zal het aantal verkeersbewegingen toenemen, wat zal leiden tot congestie. Dit wordt onderschreven door prognoses van het Regionaal Orgaan voor de verkeersveiligheid Groningen voor de as Winsum - Groningen tot 2010.

Schema 10: aantal verkeersbewegingen.

Meetpunt	1990	2010
kruispunt bij Ranum	8.328	10.344
traject Winsum-Sauwerd	8.178	10.923
traject Sauwerd-Adorp	8.979	12.097
traject Adorp-Groningen	9.741	13.267

De gemeente Winsum kent ook een netwerk van openbaar vervoer. Van groot belang is de spoorverbinding Groningen - Roodeschool naast diverse busverbindingen. De spoorverbinding ontsluit de kernen Sauwerd, Winsum en Baflo. De busverbindingen ontsluiten deze kernen en ook Adorp. Met een lagere frequentie rijdt een bus door de kernen Garnwerd, Feerwerd en Ezinge. Hieruit valt af te leiden dat een aantal kernen niet wordt ontsloten door openbaar vervoer.

Gegeven de bevolkings- en woningbehoefteprognoses zal een groter beroep worden gedaan op openbaar vervoer. Een trend die reeds is gezet, door een groeiende congestie in de spitsuren naar en van Groningen.

3.2.7 Leefbaarheid

Het begrip leefbaarheid bepaalt "de mate waarin iets geschikt is om in of mee te leven" (bron: Van Dalen). De leefbaarheid wordt bepaald door subjectieve aspecten die door een ieder anders worden ervaren en beleefd. Over de leefbaarheid in Winsum is informatie geput uit het "onderzoek leefbaarheid Winsum" van de Hanzehogeschool (augustus 1996) en door gesprekken met onze coördinator dorpskernenbezoeken en medewerker Welzijn.

De conclusies

Voor het woon/werkverkeer maakt de meerderheid gebruik van de auto, hoewel het openbaar vervoer zeker op werkdagen als goed wordt beoordeeld. Naast auto en trein wordt nogal gebruik gemaakt van de fiets. De parkeersituatie en bereikbaarheid zijn gunstig met uitzondering van het centrum van de kern Winsum. Klachten zijn er over de slechte aansluiting op het openbaar vervoernet laat op de avond. Winsum heeft een redelijk tot voldoende voorzieningenniveau. De woonomgeving kan beter; met name genoemd zijn openbaar groen, de bestrating en verkeersveiligheid. Winsum als woonplaats wordt bijzonder gewaardeerd, mede door de goede verbinding met de stad Groningen. Recreatieve en toeristische voorzieningen zijn van belang voor zowel bewoners als bezoekers; wenselijk zijn fiets- en wandelpaden en de mogelijkheid om 's morgens voor 11 uur koffie te drinken. Versterking van economische voorzieningen en activiteiten is ook een wens.

De gemeente telt ruim 300 inwoners die aanspraak maken op een uitkering*. Het leeuwendeel beschikt over een lagere- of middelbare opleiding.

De dorpsverenigingen hebben frequent contact met de gemeente. Wensen en klachten worden op deze wijze snel opgepakt en verholpen, voorzover ze vallen binnen de competentie van de gemeente.

Tijdens bijeenkomsten in de kleine kernen wordt met name aandacht gevraagd voor behoud van de detailhandelszaken om te voorzien in dagelijkse behoeften (bakker, postkantoor e.d.), versterking van het openbaar vervoer en onderhoud van openbaar groen en wegen.

Verpaupering van wijken, ook door bewoners, moet worden voorkomen.

Voor de leefbaarheid is en blijft belangrijk behoud/uitbreiding van openbaar vervoerverbindingen, economische voorzieningen (met name detailhandel en horeca), maatschappelijke voorzieningen en een aantrekkelijk en toegankelijk buitengebied.

*. Bron: KPMG doorlichtingsrapport sociale dienst Winsum.

Hoofdstuk 4 Winsum bekeken; visie op de toekomst

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt onze visie voor de gemeente Winsum vastgelegd. Als basis hiervoor dient hoofdstuk 3. Met dit basismateriaal worden de marges richting toekomst verkend; zie ook de feitelijke situatie figuur 6. Hierbij moet worden gerealiseerd dat 2030 ver weg is; de voorspellingen uit 1963 zijn ook niet altijd uitgekomen. Onze visie dient dan ook richtinggevend te zijn op grond van de feiten en verwachtingen van dit moment. Bijsturen kan altijd nog.

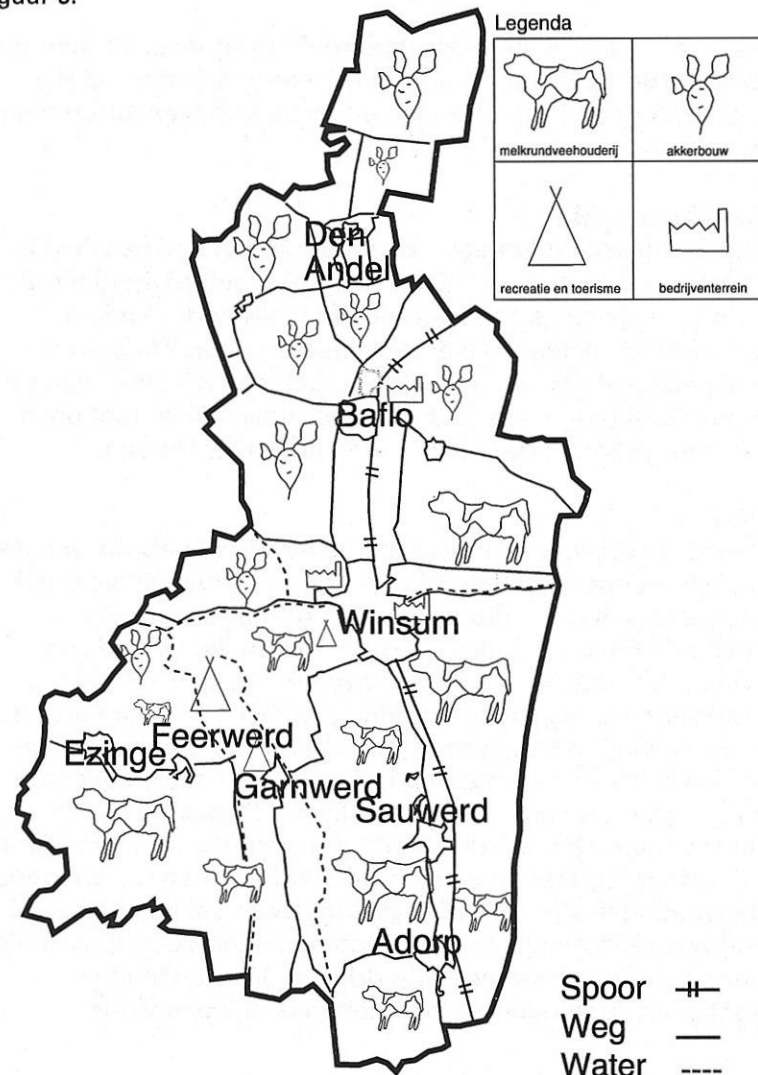
Het hoofdstuk kent een opbouw met als startstreep de inventarisatie van hoofdstuk 3. Ook vindt een koppeling plaats met onze eigen kijk (hoofdstuk 2). Door deze aanpak ontstaan een smelteling van wensen, verwachtingen en feiten, wat leidt tot een gefundeerde kijk op Winsum.

4.2 Trends en filosofie per thema

Voor ons beleid is gebruik gemaakt van de trends en onze filosofie. De hoofdlijnen zijn:

1. de natuurlijke groei van het aantal inwoners per kern opvangen met uitzondering van de kern Winsum die extra mag groeien (centrum- / schakelfunctie);
2. behoud van het landschappelijk karakter door de natuurlijke structuur en waarden te versterken;
3. voorzien in voldoende voorzieningen voor de dagelijkse behoeften, wetend dat de stad Groningen specifieke wensen vervult.

Figuur 6.

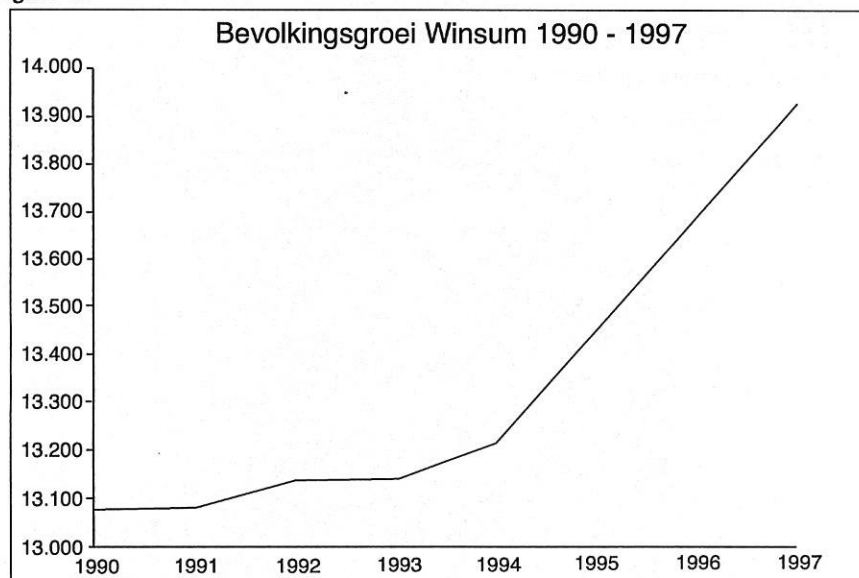

4.2.1 Bevolking en wonen

Eén van de sterke punten van de gemeente is het woonklimaat. Dit blijkt uit het groeiend aantal inwoners (zie figuur 7) en het leefbaarheidsonderzoek. De kern Winsum is verantwoordelijk voor de bevolkingsgroei van de afgelopen jaren als gevolg van nieuwbouwlocaties: Potmaar en De Brake. Redenen zijn de gunstige ligging ten opzichte van de stad Groningen, de openbaar vervoer voorzieningen, de recreatiemogelijkheden en de aanwezigheid van voorzieningen.

De slogan "Wonen doe je in Winsum" doet aldus recht aan de feitelijke situatie.

Figuur 7.

Verwachting op basis van prognose is ook dat het aantal inwoners toeneemt tot het jaar 2010, waarna het min of meer stagneert op een aantal iets beneden de 15.000. Hierbij wordt opgemerkt dat de

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

uitkomst van deze prognose als gevolg van diverse ontwikkelingen anders kan uitvallen.

Desalniettemin is de prognose met migratiesaldo nul vooralsnog uitgangspunt.

De autonome bevolking wordt ouder en ouderen van elders zullen zich hier vestigen, waardoor de groep 60+ers toeneemt. Dit verklaart zich enerzijds door landelijke demografische ontwikkelingen (Nederland vergrijsd) en anderzijds door emoties (personen die terugtrekken naar hun geboortegrond of hun "oude dag" op het platteland willen doorbrengen). Deze groei wordt afgeroomd door minder geboorten met als gevolg een dalend aandeel 20-40 jarigen.

Anderzijds vestigen zich in toenemende mate forenzen in onze gemeente als gevolg van de toenemende mobiliteit. De ligging ten opzichte van de stad Groningen, die zowel over de weg als via het spoor in korte tijd te bereiken is, vormt voor deze groep geen obstakel. Alhoewel er een druk op de woningmarkt in Winsum is door forenzen remt de regiovisie Groningen-Assen dit af.

Om het vertrek gunstig te beïnvloeden is behoud en versterking van voorzieningen ook voor de leeftijdsgroep 20 - 40 jaar en optimalisering van de bereikbaarheid van de stad Groningen gewenst.

Voor het groeiend aantal inwoners worden woningen gebouwd. De behoefte aan woningen stijgt nagenoeg proportioneel als gevolg van gezinsverdunding. De woningbehoefte wordt door 60+ers gevoed, hetgeen niet vreemd is gegeven de bevolkingsprognose.

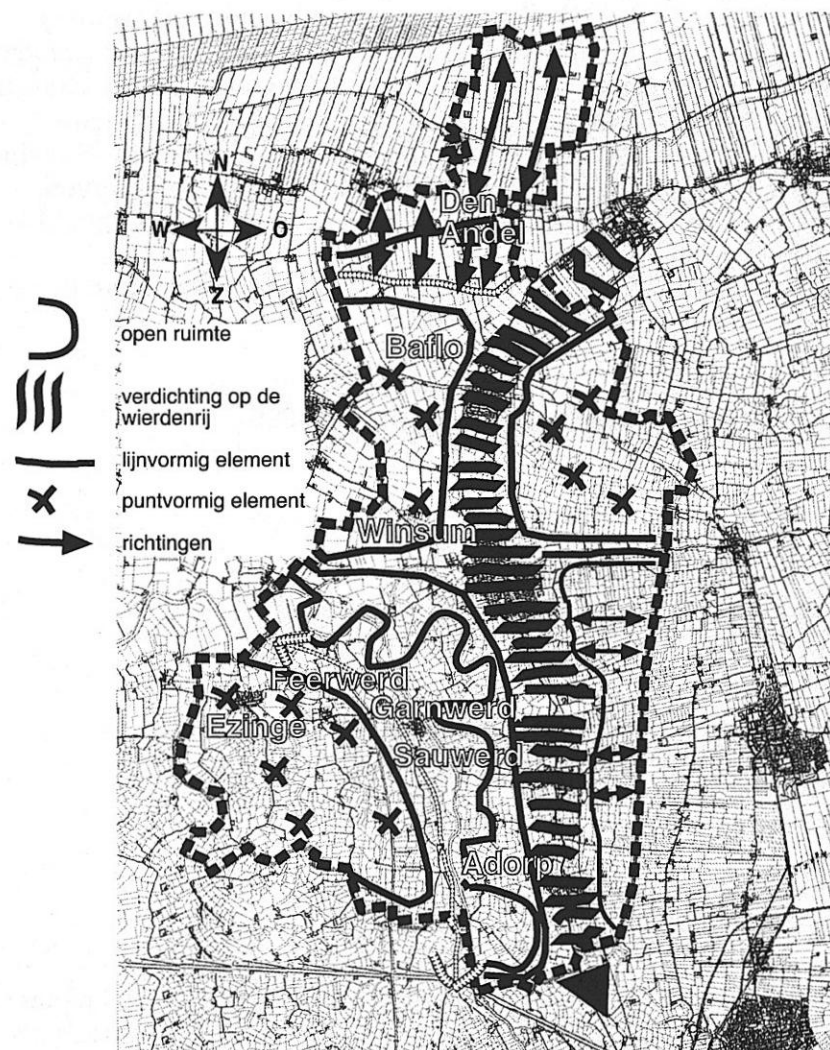
Bij de realisatie van woningen wordt met deze groep rekening gehouden, opdat de mobiele ouderen langer zelfstandig wonen. Ouderen zijn in toenemende mate in staat zelfstandig te wonen

door minder afhankelijk te zijn van gezondheidsinstellingen en goede ouderdagsvoorzieningen. Naast nieuwbouw kunnen (gezins)woningen, bestemd voor de leeftijdsgroep 20 - 40, waarnaar de behoefte afneemt, voor de leeftijdsgroep 60+ worden aangepast om leegstand te voorkomen. Bij woningbouw zal rekening worden gehouden met de behoeften aan senioren- en ouderen woningen. Bovendien zal waar mogelijk medewerking worden verleend voor aan- en verbouw van bestaande woningen om deze geschikt te maken voor deze doelgroep.

Alvorens in te gaan op de spreiding van de nieuwe inwoners en woningen is een opmerking op z'n plaats over de problematiek rond en om de centrumgemeente Groningen. Doel is dat deze gemeenten voldoende ruimte wordt geboden om woningen en bedrijven te realiseren binnen een termijn die eveneens loopt tot het jaar 2030. Voor de provincie Groningen is dit aanleiding geweest om de ontwikkelingen van de regio en stad als geheel te onderzoeken, wat heeft geresulteerd in de visie "Regio Groningen-Assen 2030". De visie is gevolgd door een convenant over de hoofdlijnen van beleid, ondertekend door provincie- en gemeentebesturen, waaronder Winsum. Gemeenten en provincies hebben zich met de ondertekening van het convenant verplicht om binnen de gestelde randvoorwaarden mee te werken aan de verdere uitwerking van een integrale visie voor de lange termijn. De vier gemeenten ten noorden van de stad Groningen: Zuidhorn, Ten Boer, Bedum en Winsum, gaan zich volgens de afspraken primair richten op de te vervullen schakelfunctie tussen de stad Groningen en het landelijk gebied ten noorden van de stad. De schakelfunctie heeft betrekking op:

- voorzieningspakketten, volledig en volwaardig met ruimte voor regionale en lokale bedrijvigheid, voor bewoners van het eigen dorp en aansluitende plattelandsgebied, rekening houdend met de schaalvergrotingstendens in de commerciële

Figuur 8.

voorzieningen en de te verwachten demografische en sociaal-economische ontwikkelingen;

- recreatie en toerisme door het in stand houden en verder ontwikkelen van natuur, landschap en cultuurhistorische waarden voor de eigen regionale plattelandsbevolking en de bewoners van de nabijgelegen stedelijke kern Groningen;
- openbaar vervoer door het veiligstellen en ontwikkelen daarvan van en naar de stedelijke gebieden (transferia).

In regioverband wordt op dit moment een inventarisatie-onderzoek verricht met als doel te komen tot beleidsstrategieën voor de nadere uitwerking van de visie "Regio Groningen-Assen 2030". De gebruikte bevolkingsprognose en woningbehoefte voor de regio visie zijn ook gebruikt voor deze nota, waarbij wordt opgemerkt dat het aantal van 1000 woningen uitgangspunt was. Reële aantallen worden gegeven tot 2006 (zie ook geactualiseerde "Woningbouwnota Winsum 1997"). Na deze periode zijn aantallen gebaseerd op de natuurlijke groei.

Voor de spreiding van inwoners en woningen is ook gekeken naar de ontstaansgeschiedenis en natuurlijke verdichting (zie figuur 8; bron Landschapsvisie Winsum). Hieruit blijkt dat van verdichting sprake is langs de wierdenreeks Adorp, Sauwerd, Winsum en Baflo; zij accentueren de natuurlijke lineaire verdichting. In het overige gebied van de gemeente is sprake van openheid in combinatie met puntsgewijze verdichting.

Voor de spreiding van het aantal inwoners en woningen staat vast dat de kern Winsum een zeer geliefde woonplaats is; zie ook schema 2, hoofdstuk 3. De aanwezigheid van voorzieningen maakt dat het in deze kern plezierig wonen is (Bron: Leefbaarheidsonderzoek).

Resultaat is de navolgende spreiding van woningen, die aansluit op de geactualiseerde "Woningbouwnota Winsum 1997" met uitgangspunt de reeds eerder genoemde bevolkingsprognose uit Hoofdstuk 3.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

Schema 11: woningbehoefte en capaciteit tot 2030

Kernen	behoefte 1997-2006		behoefte 2007-2030	totale behoefte		capaciteit 1997-2007		te zoeken capaciteit na 2007
	sociale woningbouw	vrije sector		sociale woningbouw	vrije sector	sociale woningbouw	vrije sector	
Adorp	8	26	23	8	49	8	22	27
Sauwerd	14	40	48	14	88	14	40	48
Winsum	20	240	287	20	527	20	235	292
Garnwerd		17	12		29		16	13
Feerwerd		8	11		19		2	17
Ezinge		31	37		68		31	37
Baflo	8	75	81	8	156	8	75	81
Den Andel		25	14		39		25	14
Overige		10	2		12		10	2
Totaal	50	472	515	50	987	50	456	531

We rekenen met ongeveer 20 woningen per hectare. Ofwel de te zoeken capaciteit na 2007 vraagt in:

Adorp	± 1 ha.
Sauwerd	± 2 ha.
Winsum	± 14 ha.
Garnwerd	± 0,5 ha.
Feerwerd	± 0,5 ha.
Ezinge	± 2 ha.
Baflo	± 4 ha.
Den Andel	± 1 ha.

De bouwlocaties en zoekrichtingen voor de kernen treft u aan in bijlage 6. In algemene zin geldt dat uitbreidingen en uitbreidingsrichtingen voorzover er nog geen concreet plan ligt denkrichtingen zijn op basis van het volgende planologische argument. Voorkom binnendringing van nieuwbouw in het buitengebied om de identiteit te behouden door daar waar mogelijk eerst open plekken binnen de bebouwde kom op te vullen of

nieuwbouw te situeren in aansluiting op de bestaande bouw, waarbij nieuwe spoorwegovergangen of oversteekplaatsen op doorgaande wegen primair worden uitgesloten en secundair veilig worden aangelegd. Hierbij wordt opgemerkt dat een definitieve gebiedskeuze voor iedere locatie plaatsvindt bij het opstarten van een bestemmingsplan, wat kan leiden tot enigszins afwijkende bouwlocaties dan in deze nota genoemd. Bij dit alles geldt dat de verdeelsleutel niet ter discussie staat, te weten de natuurlijke aanwas per kern opvangen met uitzondering van Winsum (extra groei). Hieraan doet niet af dat ruil van woningen binnen een verzorgingsgebied mogelijk is, opdat clusters van kernen voorzieningen in stand houden. Voor Den Andel geldt vooralsnog geen aanduiding. De resultaten van het onderzoek naar woningbouwlocaties op initiatief van de Vereniging Dorpsbelangen Den Andel en Vereniging Kleine Dorpen Groningen worden afgewacht. Benoemd zijn de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor het "landschappelijk bouwen" in Den Andel, te weten:

- 1 aansluiten op bestaande woningbouw;
- 2 handhaving van identiteit en structuur van het landschap;
- 3 bij het opvullen van open plekken dient de relatie met het open landschap gehandhaafd te blijven;
- 4 geen nieuwe bebouwing ten noorden van de Oude Dijk;
- 5 aansluiten op nutsvoorzieningen en riolering.

Doel is gedifferentieerde woningbouw, die aansluit op de behoefte en dat wordt per bestemmingsplan bepaalt. Vooralsnog is de verwachting een toenemende vraag naar woningen die geschikt zijn voor ouderenhuisvesting. Niet uitgesloten wordt het wonen in een lommerrijke omgeving, met uitzondering van het Potmaarbos, in tegenstelling tot wonen in het buitengebied.

Naast de nieuwbouwlocaties is de bestaande (sociale) woningvoorraad een blijvend punt van aandacht om verpaupering te voorkomen. Onder verpaupering verstaan wij een aantasting van

functies die de leefbaarheid negatief beïnvloeden. Hierbij kan worden gedacht aan leegstand of slecht onderhoud van woningen, winkels of bedrijven. Het is om die reden dat het opvullen van open plekken of vervangende nieuwbouw prioriteit zal hebben boven uitbreidingslocaties. Dit op grond van behoud van de oude structuur van met name de kleine kernen of visuele en landschappelijke waarden. Als voorbeeld dienen de bouwlocatie P.W.S.-terrein en NS-station in Winsum.

4.2.2 Landbouw

De landbouw is van oudsher de economische drager van dit gebied en heeft daarmee ook een duidelijk stempel gedrukt op de ruimtelijke ordening. De landbouw behoudt zijn productiefunctie in onze gemeente. De plaatsbepaling van de akkerbouwbedrijven en veehouderijbedrijven is gerelateerd aan de bodem, waardoor in dit opzicht niet veel verandert. Schaalvergroting is mogelijk als ook diversificatie van akkerbouw met bloembollen- of vollegrondsgroenteteelt.

Het Streekplan met vertaling van het rijksbeleid, VINEX, biedt de mogelijkheid tot uitbreiding en nieuwe vestigingen. In bestemmingsplannen wordt hiermee rekening gehouden. De beperkingen die woningen en bedrijven voor de landbouw met zich meebrengen, krijgen buiten het landelijk gebied expansiemogelijkheden.

Naast de productiefunctie van de landbouw is in deze bedrijfstak in toenemende mate belangstelling voor beheer van gronden met natuurlijke waarden. De beheersgebieden zijn vastgelegd in de gebiedsvisie voor Fransum en Sauwerd. De provincie Groningen heeft deze visies geproduceerd en daarmee de door het Rijk bepaalde ecologische hoofdstructuren vastgelegd; verbindingszones van bijzondere waarden. De ontstaansgeschiedenis is ook hierbij van invloed op bodemen daaraan gerelateerde natuurlijke waarden.

Het Reitdiepgebied en de gebieden binnen de ecologische hoofdstructuur, waarvan delen als beheersgebied en ook reservaat zijn bestemd in de gebiedsvisies, worden op deze wijze via overeenkomsten door landbouwers behouden. Zij zijn tevens bereid delen te ontsluiten voor de aanleg van fiets- en wandelpaden.

Bodemfactoren bepalen de spreiding van akkerbouw en veeteelt, alhoewel in toenemende mate economische factoren een rol spelen, bijvoorbeeld akkerbouw voor eigen veevoederproductie. Door het streven naar schaalvergroting bestaat de kans dat boerderijen vrij komen voor andere functies. In het akkerbouwgebied bestaat tevens de kans dat hogere bebouwingen gewenst zijn, indien men over gaat op bloembollen. In het buitengebied, in het bijzonder gebieden met hoofdzakelijk veehouderijbedrijven, liggen kansen voor neventakken zoals het kamperen bij de boer of natuurbeheer. Ook intensieve veehouderij als neventak is mogelijk.

Vooralsnog zijn er voldoende kansen voor de landbouw. Bedreigingen van andere functies zoals wonen, worden geweerd op de landbouwgronden en kansen (uitbreiding) worden benut. Op deze wijze ontstaat een voedingsbodem waarmee vele partijen vooruit kunnen. Om dit te realiseren worden gebieden onderscheiden, opdat gedifferentieerde expansiemogelijkheden mogelijk blijven.

4.2.3 Voorzieningen

Economische voorzieningen in de sector "food", "non food", horeca en bedrijven zijn niet optimaal, maar in vergelijking met andere kernen in meerderheid aanwezig in de kern Winsum. De groei van het aantal inwoners en woningen in deze kern, is oorzaak van een behoefte naar uitbreiding van deze bedrijvigheid. De poortwachtersfunctie vanuit het Lauwersland, de schakelfunctie en ontwikkelingen op het gebied van recreatie, alsmede in de kom zelf*, sturen eveneens aan op uitbreiding.

*Bron: Integrale visie Recreatie en Toerisme van J.H. Philbert en het "Komplan" van W. Kuiper.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

Uit gegevens van de Kamer van Koophandel blijkt dat het detailhandelbestand in de kern Winsum beneden het gemiddelde van vergelijkbare kernen scoort. Ofwel, bij het huidige aantal inwoners is al een stijging van het verkoopvloeroppervlak mogelijk. Koppelen we hieraan de bevolkings- en woningbehoefteprognoses dan is een stijging van het aantal voorzieningen in de "food", "non-food" en horeca zeker mogelijk. Stimulering van recreatie en toerisme kan daarnaast ook bijdragen aan een positieve impuls.

Over de economische voorzieningen is het volgende bekend*. De tendens is schaalvergroting, specialisatie en concentratie van het winkelaanbod die zich in de 21 eeuw zal doorzetten. De kern Winsum kan hiervan profiteren als het verzorgingsniveau wordt verhoogd en de bestaande streekverzorgende functie versterkt kan worden. Op dit moment is het verzorgingsniveau van de kern Winsum beneden het gemiddelde. Een groei tot 10.000 m² vloeroppervlak is mogelijk volgens de Kamer van Koophandel en Fabrieken. Belangrijke reden om nu in de stad Groningen te gaan winkelen is het ruimere winkelaanbod, waardoor veel koopkracht wegvloeit.

Het betreft zowel de koopkracht van de Winsumers zelf als de bewoners van het potentieel verzorgingsgebied rondom de kern Winsum, met name ten noord-westen ervan. Het optimaliseren van de economische voorzieningen en het verbeteren van mogelijkheden tot recreatie en toerisme - zo mogelijk ondersteund met maatschappelijke voorzieningen - kunnen een potentiële bijdragen leveren aan de poortwachtersfunctie vanuit het Lauwersland naar de stad Groningen, schakelfunctie en centrumfunctie van de kern Winsum.

Om groei in de kern Winsum te realiseren gelden geen andere dan wettelijke voorwaarden met dien verstande dat het karakter van het dorp Winsum voldoende in stand wordt gehouden in het

* Bron: Afstudeerscriptie H. van Kampen; Kamer van Koophandel en Fabrieken.

concentratiegebied op of nabij de as Obergon-terrein - Hoofdstraat Winsum inclusief dorpsplein. Dit gebied is aantrekkelijk door de autonome pittoreske sfeer, de diversiteit en kleinschaligheid. Detailhandel in volumineuze goederen is buiten dit gebied mogelijk (bijvoorbeeld op het voormalig terrein van de provinciale waterstaat en bedrijventerrein "Het Aanleg"). Acquisitie voor de realisatie is van groot belang en krijgt aandacht. Met deze uitvoering wordt ook tegemoet gekomen aan de wens van de bevolking die het winkelbestand gering vindt (zie ook paragraaf leefbaarheid hoofdstuk 2). Naast deze ontwikkelingen wordt gestreefd naar behoud van het winkelbestand in de overige kernen.

De bedrijventerreinen zijn er voor bedrijven en zijn hoofdzakelijk gelegen in Baflo en de kern Winsum. Het bedrijventerrein "Het Aanleg" in de kern Winsum biedt mogelijkheden voor productiebedrijven en de detailhandel in volumineuze goederen (zie ook bovenstaande alinea). Inzet is om te komen tot een invulling die harmonieert met de invulling in de kern, opdat wederzijdse ondersteuning ontstaat. Ook hier geldt dat invulling dient ter versterking van de kern Winsum. Er is een plan voor het uitgeven van percelen. Hierin wordt aangegeven welke branches gewenst zijn en hoe die te benaderen.

Na de invulling van het bedrijventerrein "Het Aanleg" bestaat voorts nog geen behoefte naar andere locaties uit te zien, hetgeen strookt met de thans uitgezette beleidlijn van de provincie Groningen.

Medewerking wordt verleend binnen wettelijke kaders voor aan huis gelieerde bedrijvigheid in relatie tot de omgeving en meegedacht wordt met startende ondernemers die bedrijfsruimten zoeken. De mogelijkheid voor een bedrijfsverzamelgebouw wordt gestimuleerd; bijvoorbeeld melkfabriek Ezinge, Agrico in Baflo.

Naast de reeds genoemde locaties heeft de kern Winsum een locatie, tevens entree, aan de zuidzijde (poortwachter). In het algemeen geldt dat de entree van een dorp bij uitstek de plek is waar de kern zich aan de omgeving presenteert. Daarnaast markeren dergelijke plekken de overgangen tussen de bebouwde kom en het buitengebied. De presentatie naar buiten toe is nu "groen". Mogelijkheden voor de versterking van de beeldvorming van de entree ligt in de toevoeging van representatieve bebouwing, waarmee de verschillen tussen buitengebied en bebouwde kom aangescherpt worden. De nogal perifeer gelegen en vooral met de auto goed bereikbare locatie is geschikt voor voorzieningen die zowel op de regio als op de kern Winsum gericht zijn door een ontsluiting via de Meeden. Aan de landschappelijke invulling worden hoge eisen gesteld; hoogstand architectonisch "landhuis". Voor bovengenoemde concentratie van bedrijven in de kern Winsum is gekozen gelet op de ingezette koers met betrekking tot woningbouw. De concentratie zorgt tevens voor een win-win-situatie waarvan ondernemers, bewoners en bezoekers van de gemeente profiteren. Door goede randvoorwaarden wordt de uitvoering gestuurd. Van belang is dat de invulling een bijdrage levert aan het verbeteren van het voorzieningenniveau.

Voor de concentratie is ook gekozen in het licht van de ontstaansgeschiedenis. De argumenten die in de vorige paragraaf zijn genoemd met betrekking tot woningbouw, gelden evenzeer voor vestiging van bedrijven.

Maatschappelijke voorzieningen zullen wijzigen als gevolg van sociaal-culturele ontwikkelingen en normen die aan de voorzieningen worden gesteld. Deze ontwikkelingen stellen ons minder goed in staat om naast een dorps huis een vooraf bepaald voorzieningenniveau per dorp vast te stellen.

Het veranderingsproces verdient in dit opzicht aandacht met een organisatorisch model waarbij eigen initiatief zal worden gestimuleerd ("Bottum-up", voorbeeld dorpskernenbezoek). De schaalgrootte van de diverse kernen en beperkte middelen leiden tot de keuze zoveel mogelijk te concentreren, opdat klusters van kernen in hun onderlinge samenhang in staat zijn voorzieningen in stand te houden. Om dit te realiseren is niet alleen zorg nodig, maar ook huisvesting en "last but not least" vervoer*.

4.2.4 Recreatie en toerisme

Recreatieve en toeristische activiteiten staan in de belangstelling. De belangrijkste trends zijn volgens het Nederlands Bureau voor Toerisme momenteel de toename van vrije tijd, de groei van het kwaliteitsbewustzijn en de groei van het aantal senioren. Per saldo wordt van deze trends een positief effect verwacht. Naast deze landelijke trends blijkt uit het leefbaarheidsonderzoek dat eigen inwoners veel recreëren binnen de gemeentegrens. Naast de eigen inwoners bezoeken ook inwoners uit de stad Groningen ons gebied. In de beleidsnotitie van deze stad "Groningen stad van straks 2010" is zelfs het zuidelijk deel van onze gemeente aangegeven als uitvalsbasis voor recreatie en toerisme.

Aanbevelingen in dit opzicht zijn (Bron: integrale visie Recreatie en Toerisme in Winsum "Koersen op Kansen" van H. Philbert):

1. het voorzien in de behoefte en uitbreiding van verblijfsrecreatieve (overnachtings-) mogelijkheden;
2. goede ontsluiting van de kern Winsum;
3. het aantrekkelijk maken van de kern Winsum door toeristische voorzieningen en attracties;
4. het positioneren van de kern Winsum als poort van Lauwersland naar de stad Groningen.

Om dit te realiseren is uitgangspunt voorwaardenscheppend beleid met behoud van de zo gewaardeerde en kenmerkende

* Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; expert meeting Sociaal en culturele veranderingen op het platteland.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

kwaliteit van het landschap(sbeeld).

In dit kader verwijzen wij voor fiets-, wandelpaden en kanoroutes naar paragraaf 4.2.6.

Dit leidt tot gedifferentieerd beleid om enerzijds waarden te ontsluiten voor recreatie en toerisme zonder frustratie van de huidige gebruikers ervan en anderzijds behoud/versterking van het landschap (zie ook de volgende paragraaf Natuur en Landschap). Binnen dit beleid is ruimte voor agro-toerisme, natuur-toerisme, cultuurhistorisch toerisme en sportieve recreatie. Tevens doet deze benadering recht aan de wens van de eigen bevolking. Zij zijn voor beheerste ontwikkelingen die de leefbaarheid en het woongenot garanderen.

De aanwezige natuurlijke waarden, die in hoofdzaak zijn te vinden in het Reitdiepgebied en binnen de ecologische hoofdstructuur, worden naast de beschermde dorpsgezichten, ingezet om toerisme en recreatie te ontwikkelen. De voorkeur gaat daarbij uit naar ontwikkelingen die aansluiten op bestaande activiteiten, tenzij de ontsluiting ervan een probleem is. Om de identiteit van het landschap te waarborgen wordt verstening van het landschap met recreatieve-attracties geweerd. Mogelijkheden worden geboden aansluitend bij bestaande activiteiten, onder voorwaarde van een goede ontsluiting. In dit perspectief zijn met name gebieden in de kern Winsum bekeken voor expansiemogelijkheden. Op grond van de navolgende overwegingen wordt het gebied ten westen van de kern Winsum (hockeyvelden/volkstuinen) gereserveerd voor recreatieve ontwikkelingen.

Ten eerste sluit dit gebied aan bij bestaande activiteiten; camping Wierdenzoom, Zwembad, en tenniscomplex.

Ten tweede zijn natuurlijke kwaliteiten aanwezig; het gebied grenst aan het Reitdiep, dat is aangewezen als beheersgebied in het kader van de ecologische hoofdstructuur op grond van aanwezige waarden.

Ten derde blijkt uit onderzoek dat verstoring van waarden zich kan

uitstrekken tot een straal van 1200 meter, waardoor dit gebied zich bij uitstek leent voor functies die min of meer rust waarborgen.

Ten vierde vormt de provinciale weg een barrière voor woonfuncties in relatie tot de verkeersveiligheid.

Ten vijfde liggen economische en maatschappelijke voorzieningen op loopafstand van dit gebied.

Ten zesde zijn er ontwikkelingen nabij het zwembad die om planologische redenen (infrastructuur) om meer ruimte vragen, wat kan leiden tot een gedeeltelijke herinrichting van de aanwezige ruimte in dit gebied.

Tot slot leidt een verplaatsing van enkele sportvelden op korte termijn tot kapitaalvernietiging, gelet op investeringen.

Het gebied ten zuiden van het Omsnijdingskanaal en ten noorden van het Winsumerdiep ter plaatse van de sportvelden wordt gelet op voorgaande een recreatief overgangsgebied. Hierbij wordt opgemerkt dat het zo genoemd "achteromtracee" niet financierbaar is.

4.2.5 Natuur en landschap

Het huidige beleid, vertaalt in diverse visies van zowel het Rijk als de provincie als de gemeente (zie paragraaf 3.2.5), biedt voldoende mogelijkheden om natuur en landschap binnen onze gemeentegrens te behouden en of te versterken. Nieuw beleid is vooralsnog niet noodzakelijk.

De uitvoering van onze landschapsvisie wordt ter hand genomen om de visueel-ruimtelijke aandachtspunten te accentueren. De kenmerkende identiteit van het landschap en de waarden die daaraan worden toegekend, worden hiermee onderschreven.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- 1 behoud en versterking van de karakteristieke en cultuur historische landschapselementen zoals wierden, dijken en waterlooppatronen met afleesbare ontstaansgeschiedenis;

- 2 behoud en versterking van de ruimtelijke verschillen in het landschap zoals openheid, verkaveling, grondgebruik en puntverdichting;
- 3 versterken van de beplantingsstructuur als ondersteuning van de ruimtelijke structuur op basis van de voorgaande argumenten;
- 4 behoud herstel en ontwikkeling van ecologische waarden als flora en fauna;
- 5 ontwikkeling van de recreatieve waarden door dijken, wierden, maren en kerkepaden toegankelijker te maken.

De provincie werkt aan een inrichtingsplan voor het Middag-Humsterland. Doel is een oplossingsrichting die voor de landbouw expansiemogelijkheden biedt en recreatief medegebruik mogelijk maakt. De noodzaak van dit plan wordt ingegeven door de erkenning van de unieke waarden van dit landschap met "gaaf gebied" die worden bedreigd.

De gemeente vertaalt de visies en plannen in een nieuw integraal bestemmingsplan voor het buitengebied; zie begroting 1997 investeringslijst 1999. Bij het ontwerp van dit plan wordt gelet op de handhaafbaarheid, ook van natuurlijke waarden uit oogpunt van milieu waarvoor middelen zijn gevraagd in het kader van de Vervolg bijdrage regeling Ontwikkeling Gemeentelijk Milieubeleid (VOGM), door overleg met alle participanten in een vroeg stadium.

Geconcludeerd kan worden dat voornoemd totaal pakket natuur en landschap waarborgt. De openheid en het reliëf blijft zo behouden. De gedachten stroken ook met onze landschapsvisie en de visie van de provincie in het kader van de centrumgemeente Groningen.

4.2.6 Verkeer en vervoer

Het te stichten transferium optimaliseert de dienstverlening van het openbaar vervoer mede door parkeervoorzieningen. De verdubbeling van het baanvak Sauwerd-Groningen biedt eveneens die mogelijkheid de frequentie van het aantal ritten van en naar de stad Groningen kan toenemen (een half-uur verbinding behoort tot de mogelijkheden). Stimulering van het gebruik van het openbaar vervoer is inzet van beleid om de gevolgen van het toenemende autoverkeer (zie prognoses paragraaf 3.2.6) op de weg Lauwersoog-Groningen (N361) en de kernen die aan deze as zijn gelegen te beperken. Hierbij wordt opgemerkt dat het autogebruik "an sich" niet wordt aangetast vanwege de nare bijwerkingen op het platteland. Waar het om gaat, is dat bewust voor een vorm van vervoer wordt gekozen. Een station in Adorp is op termijn gewenst.

Een omlegging van de N361 oostelijklangs de dorpen zoals gesuggereerd door gedeputeerde Fennema bij de oplevering van de rotonde in

Winsum (1996) is mogelijk, maar lijkt vooralsnog moeilijk haalbaar, in tegenstelling tot een directe aansluiting van de N361 op de ringweg rondom Groningen nabij Harssens (Bron: nota Regio Groningen Assen 2030).

De groei van een veelheid aan activiteiten (woningen, detailhandel, transferium, recreatieve en toeristische activiteiten) in de kern Winsum vragen om ontsluitingen om congestie te voorkomen. Voor de korte termijn zijn voorstellen gedaan in het "Komplan" voor de verkeersaantrekkende werking van een groeiend aantal detailhandelsbedrijven. Andere ontwikkelingen zijn niet meegewogen. Deze notitie positioneert de kern Winsum als centrumfunctie; poortwachtersfunctie van het Lauwersland naar de stad Groningen, woon- en werkfunctie. Inherent daaraan is de noodzaak van een

deugdelijke ontsluiting.

Een extra belasting van het centrum of de woonwijken in de kern Winsum is niet gewenst. Het doortrekken van de Onderdendamsterweg kan in dit opzicht op termijn en afhankelijk van de gerealiseerde groei soelaas bieden. Ook dan verdient het aanbeveling om onderzoek te verrichten naar een ontsluiting van het transferium via de Onderdendamsterweg parallel aan de oostzijde van het spoor (zie figuur 9 blz.25).

In paragraaf 4.2.3 is reeds genoemd dat voor het in stand houden van voorzieningen ook vervoer belangrijk is. Voor hen die niet over adequate vervoermiddelen beschikken, worden passende oplossingen op maat onderzocht.

Op het gebied van recreatie en toerisme is reeds aangegeven dat uitbreiding van bestaande activiteiten kan als de ontsluiting geen probleem is. Een dergelijk probleem doet zich niet voor, maar kan ontstaan. Aandacht heeft Aduarderzijk en een mogelijk hotel in de kern Winsum.

Het uitbreiden van fiets- en wandelpaden onder andere in het Reitdiepgebied en binnen de ecologische hoofdstructuren draagt bij aan een betere ontsluiting van dit gebied. De kwantiteit van dit soort paden dient echter nevensgeschikt te zijn aan de kwaliteit van natuur en landschap. In het deelproject "Plan routestructuren" in het kader van het werkprogramma Plattelandsbeleid Reitdiepgebied zijn de volgende fietspaden meegenomen:

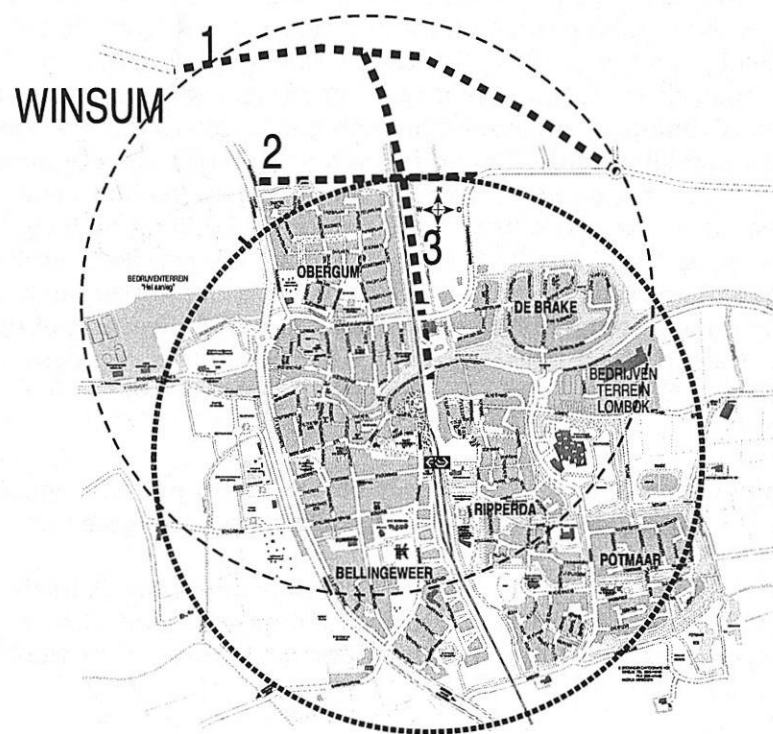
- Wetsingersluis-Oostum;
- Oostum-Wierumerschouw (Dodelaan);
- Wierumerschouw-Van Starckenborghkanaal;
- Aduardersijk-Hunzezijk;
- Aduardersijk-Schaphalstersijk met zelfbedieningspontje;
- Eenrum-Baflo;
- Munsterweg;

- verbinding Zuidhorn-Winsum (o.a. via Beswerd);
- 3e Bellingeweersterweg-Oude Ae;
- Den Andel-Rasquert;
- Baflo-Tinallinge;
- Schifpot-Steentil (langs Aduarderdiep);
- Feerwerd-Garnwerd.

Verder is er nog een kanoroute opgenomen, te weten een doorsteek van het Oldehoofsekanaal naar het Reitdiep tussen Ezinge en Saaksum, waarbij de voormalige Kliefsloot dient te worden uitgegraven. Tot slot zijn de volgende wandelroutes opgenomen, te weten onderdelen van het Wierdenpad, Saaksum-Garnwerd en Allersmaborg. Bij de ontwikkeling van de fiets- en voetpaden zal naast recreatief gebruik ook aan utilitair gebruik worden gedacht.

De afbeelding (Figuur 9) toont de ontsluiting van het te stichten transferium op de Onderdendamsterweg via een parallel weg aan de oost-zijde van het spoor (3). Deze ontsluiting wordt nader onderzocht bij plannen om de Onderdendamsterweg om te leggen. De omlegging is van lokaal (ontlasting centrum) en provinciaal belang (verbinding Zoutkamp - Delfzijl), maar dient nader te worden vastgesteld (uitersten 1 of 2). Op het terrein thans gelegen tussen het spoor en Onderdendamsterweg ontstaan meer mogelijkheden voor woningbouw als de Onderdendamsterweg wordt omgelegd.

Figuur 9.

4.2.7 Leefbaarheid

De leefbaarheid wordt met name bepaald door sociaal-culturele ontwikkelingen; continuering van dorpskernenbezoeken en aandacht voor de bestaande woningvoorraad en bouwmogelijkheden voor de natuurlijke aanwas is daarom inzet.

Uitgangspunt is scheiding, ordening en concentratie van functies, waardoor individuele keuzes voor een activiteit zonder angst van bedreigingen mogelijk zijn.

De bereikbaarheid van voorzieningen (zie ook paragraaf 4.2.3 en 4.2.6) is belangrijker, boven de aanwezigheid ervan in elke kern. Voorzieningen zijn geconcentreerd in de kern Winsum. Buiten de kern Winsum neemt dit aantal af. De wijziging van de samenstelling van de bevolking in relatie tot voorzieningen krijgt aandacht via de "bottom-up" methode.

Buiten de kernen wordt met name de rust en ruimte van het aanwezige landschap gewaardeerd. Bedreigingen zijn in dat opzicht niet te verwachten vanuit de landbouw, omdat onder andere intensieve veehouderij in relatie tot het landschap wordt geweerd. Wel liggen in het buitengebied en met name in het zuid-westen kansen in het kader van recreatie (ook voor de eigen inwoners) voor kleinschalige activiteiten zoals het kamperen bij de boer (werkgelegenheid) en het bevorderen van dagrecreatie (fietsen of wandelen).

De onderlinge samenhang van kernen neemt door de ontwikkelingen nieuwe vormen aan met behoud van de leefbaarheid.

4.3 Samenvatting

Planologische, economische en ecologische ontwikkelingen zorgen in toenemende mate voor een druk op het grondgebied van de gemeente Winsum. De gemeente heeft beleid uitgezet voor het integraal afwegen en afstemmen van deze ontwikkelingen om frustratie te voorkomen. Het beleid stoelt op een eigen visie (hoofdstuk 2) en inventarisatie (hoofdstuk 3).

Het resultaat van deze sectoroverstijgende beleidsnotitie "Kijk op Winsum" wordt gebruikt bij het ontwikkelen van toekomstige formele plannen.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

Het doel van de notitie is tweeledig. Het beoogt ontwikkelingen beter af te wegen en de ruimte (grondgebied) beter te ordenen.

Hierna volgen thematisch de beleidsuitgangspunten die in het kader van deze notitie zijn vastgesteld.

Bevolking en wonen

Prognose is een toename van circa 1.000 inwoners, en circa 1.000 woningen als gevolg van gezinsverdunding.

Uitgangspunt is nieuwbouw voor de natuurlijke aanwas, met uitzondering van de kern Winsum die extra groeit.

Nieuwbouwlocaties en zoekrichtingen zijn in kaart gebracht.

Doel is gedifferentieerde woningbouw, die aansluit op de vraag.

De bestaande bouw blijft ook punt van aandacht.

Landbouw

Vestigingsplaatsen voor zowel de akkerbouwbedrijven als veehouderijbedrijven liggen min of meer vast (zijn verwant aan de bodem).

Schaalvergroting en uitbreiding van akkerbouw met bloembollen- of vollegrondsgroenteteelt is mogelijk, naast recreatief medegebruik in met name het zuid-westen.

Landschapbeheer vindt naast productie plaats via beheersovereenkomsten binnen de ecologische hoofdstructuur.

Voorzieningen

Voorzieningen concentreren zich in de kern Winsum en dat wordt versterkt; groei van onder andere detailhandel (kleinschalig en uitzonderend voor verblijf).

Nieuwe bedrijventerrein zijn vooralsnog niet nodig.

Ontwikkelingen van maatschappelijke voorzieningen worden gevolgd door een "bottom-up" benadering door onder andere dorpskernenbezoek.

Recreatie en toerisme

De kwaliteit van ons landschap, met name het zuid-westelijk deel, biedt vele kansen die door het scheppen van randvoorwaarden kunnen worden benut.

Inzet is een beperkte groei, ook in het belang van de eigen inwoners. Groei bij bestaande activiteiten kan op voorwaarde van een goede ontsluiting.

Nieuwe activiteiten zijn mogelijk in een overloopgebied ten westen van de kern Winsum, gelet op de ligging en bestaande recreatieve activiteiten.

Natuur en landschap

Alle overheden hebben visies op dit punt met als basis de bodemkaart/ontstaansgeschiedenis.

De gemeente start met de uitvoer van haar Landschapsvisie en een integraal bestemmingsplan voor het buitengebied.

Versterken door behoud en accentuering van aanwezige waarden staat voorop naast een beperkte ontsluiting voor recreatie en toerisme.

Verkeer/vervoer

De mobiliteit groeit als gevolg van allerlei ontwikkelingen.

Stimulering van het openbaar vervoer, ook voor de bereikbaarheid van voorzieningen, is nodig om congestie te voorkomen zonder het gebruik van de auto af te keuren, vanwege de nare bijwerkingen op het platteland.

Het transferium stelt ons hiertoe in staat, naast het onderzoeken van passende op maat gerichte oplossingen.

Fiets-, wandelpaden en kanoroutes voor zowel recreatief of utilitair gebruik worden ontwikkeld.

Leefbaarheid

Sociaal-culturele ontwikkelingen bepalen de mate van leefbaarheid. Over het algemeen staat het goed met de leefbaarheid. Om dit niveau in ieder geval te handhaven is inzet continuering van dorpskernenbezoeken en aandacht voor de bestaande woningvoorraad en bouwmogelijkheden voor de natuurlijke aanwas. De bereikbaarheid van voorzieningen is ook van belang.

Hoofdstuk 5 **De andere(n) kijk; inspraakreacties met commentaar**

Naar aanleiding van de ontwerp-tekst zijn de volgende reacties ontvangen.

- 1 Dorpsvereniging Feerwerd, Aduarderzijl e.o
Mist visie op kernen en bouwmogelijkheden voor Feerwerd.
Ongewis is de relatie verkeer en vervoer en wonen op het platteland; autogebruik moet erkend worden.
Onduidelijk zijn effecten van recreatie en toerisme; gepleit wordt voor inspraak in een vroeg stadium.
- 2 Dorpsbelangen Den Andel
De procedure is niet "bottom-up".
Meewerkzones tasten ruimte, rust, vrijheid en natuur aan; voorstel is om in overleg met de Vereniging Kleine Dorpen Groningen (VDKG) een toekomstvisie voor Den Andel te realiseren, omdat op korte termijn gegeven de woningbehoefte geen maatregel noodzakelijk is.
Mist rol voor Den Andel in recreatie en toerisme.
- 3 P. Galema, Den Andel
Meewerkzones aan de Oude Dijk belemmeren het uitzicht.
Voorstel is bebouwing aan de Oosterweg, Adrianiweg en Kruisweg.
- 4 R.H. Hidskes en G. Spieker, Den Andel
Meewerkzones beknotten rust, ruimte en uitzicht; pleiten voor een procedure waar in goed overleg met het dorp één en ander zijn beslag krijgt.
- 5 Provincie Groningen
Nota kan niet extern werken, maar heeft de nodige zelfbinding.
De uitbreidingsruimte van 1000 woningen ligt geenszins vast.
Missen "inbreidingsruimte" naast uitbreidingsruimte die overigens nader onderzocht moeten worden.
Vertrekoverschot van 20-40 jaar is onjuist; daling wordt geheel

veroorzaakt door vergrijzing.

Onvoldoende blijkt het nut en de noodzaak van de locatie "poortwachter".

Agro-toerisme is niet aangehaald, terwijl sterke punt is de landelijke omgeving.

Gemist wordt wat wij verstaan onder de "identiteit van het landschap en de natuurlijke waarden", van belang voor beleid en prioriteitsstelling voor de toekomst en samenhang met andere thema's.

Congestie in Winsum wordt niet verwacht, wel rond de stad Groningen; nader aangegeven bevolkingstoename, woningbehoefte met beroep op openbaar vervoer, zal verhelderend werken.

Onduidelijk is het waarom van het aantal vervoersbewegingen op de Meeden, Borgweg etc.

Is gemis van openbaar vervoer in kernen een probleem?

Fiets komt in het geheel niet voor.

Relatie schakelfunctie is niet gelegd; actualisering dienaangaande is gewenst.

Mogelijke vormen van verpaupering en wat daaraan te doen, zijn niet geschetst.

- 6 F.J. Kooke, Saaxumhuizen

Concrete vraag over een bouwplan aan de Oosterweg in Den Andel. In dit kader buiten behandeling gelaten.

- 7 Bouwstichting "De Wierden"

Effecten voor de bestaande woningvoorraad zijn onderbelicht; zeker voor de voorraad sociale huurwoningen.

- 8 6 Bewoners Sasmaweg en Sasmaborg Baflo

Tekenen bezwaar aan tegen bebouwing aan de oost-kant van Baflo.

- 9 Ouderenraad
Vraagt aandacht voor senioren- en aangepaste woningen.
- 10 Chr. V.V. Viboa, Winsum
Waarom geen discussie over de positionering van sportterreinen?
- 11 A.J. Ket, Ezinge
Wens is geen uitbreiding van intensieve veehouderij en woningbouw minstens 1 kilometer van het Reitdiep.
- 12 B.J. Haak, Winsum
Dreiging van lintbebouwing langs de as Adorp-Rasquert voorkomen.
- 13 Autorijschool Van Dijk, Winsum
Voorstel voor een multifunctioneel gebruik van de ijsbaan.
- 14 Ir. R.A. Hulscher, Winsum
Dragers visie vragen om verschillende aanpak; centrumfunctie/vernieuwing, identiteit landschap/behoud.
Toegang station Winsum verplaatsen naar het noorden en leg prioriteiten vast.
Vervang zoveel mogelijk gelijkvloerse spoorwegovergangen.
Maak sportvelden beter en veiliger bereikbaar.
Handhaaf het geplande bos/park bij Potmaar/Lombok.
Pleit voor toeristische fietspaden en vaarroutes.
- 15 Vereniging dorpsbelangen Ezinge
Procedure niet "bottom-up".
De inventarisatie van voorzieningen is niet compleet.
Ruimte voor kleinschalige bedrijven/startende ondernemers is gewenst; trend.
Planningsniveau is abstract.
Inventarisatiekaart is wens, uitvoeringsplan wordt gemist.
Mist vaarrecreatie, fietspaden, visie op Museum, logies en

ontbijt in combinatie met plaatselijke horeca.
Weersproken wordt dat de bereikbaarheid van voorzieningen belangrijker is dan de aanwezigheid ervan.
Overschat wordt de mogelijkheid dat alle functies door Winsum kunnen worden overgenomen.
As Garnwerd-Ezinge is alles behalve puntvormige verdichting.
Ezinge heeft een verzorgingsfunctie voor omliggende dorpen, wat vraagt om enige "body".
Woningbouwmogelijkheden zijn niet stedenbouwkundig onderbouwd en gevraagd wordt om overleg hierover.
Woningen voor Feerwerd toewijzen aan Ezinge.
Intensieve veehouderij is beperkt mogelijk.
Voor de leefbaarheid in dorpen moet ruimte geboden worden op maatschappelijk en economisch gebied.

- 16 Dorpsbelangen Baflo
Mist visie over kernen.
Aandacht wordt gevraagd voor groei van voorzieningen en infrastructuur.
Inventarisaties kloppen niet.
Voorzieningen Baflo en Rasquert koppelen.
- 17 S. Middelbeek en T. Koetse, Den Andel
De procedure is niet "bottom-up".
Vraagt naar de status van de nota.
Nieuwe woningbouw in de bebouwing van Den Andel tast natuur en landschap aan.
Mist rol voor Den Andel in recreatie en toerisme.
Pleit voor VKDG traject in het kader van leefbaarheid.
- 18 Commissievragen; 22-09-'98, 26-01-'98 en 02-02-'98
In deze fase wordt volstaan met het formuleren van tekst die relevant is voor beleidsbeslissingen.
Na behandeling in de raad wordt de nota gescreend op slordigheden.

19 De C.D.A. fractie

Hecht aan een jaarlijkse evaluatie.

Ziet graag in de tekst over de doortrekking van de Onderdendamsterweg, dat "de gemeente een inspanningsverplichting op haar neemt voor de doortrekking van deze weg". Verzoekt om het gebied ten zuiden van het Omsnijdingskanaal

en ten noorden van het Winsumerdiep ter plaatse van de sportvelden van Viboa aan te wijzen als recreatief overgangsgebied. Vraagt om onder voorwaarden "lintbebouwing", woningbouw en vormen van bedrijvigheid toe te staan in het buitengebied. Zou het gebied Winsum-west, ten noorden van de Garnwerderweg, de bestemming hoogwaardige woningbouw willen geven.

Algemeen

Commentaar d.d. 12 mei 1998

18 Wijziging notitie in Nota en Fransen in Fransum (pag 1).

"Notitie" zal worden gewijzigd in "nota". En Fransen in Fransum; pag 1. Procedure.

2
15 Procedure; informatie.

De nota is in eigen beheer gemaakt los van wettelijke procedures met inspraak van de bevolking op het moment dat de ontwerp-tekst er lag. Voor de concrete uitwerking van onderdelen zullen in de toekomst andere, vaak wettelijke, procedures gelden die inspraak waarborgen in een vroeg stadium.

17
18
5 Status; tekst par. 1.3, blz. 1
17 wijzigen.

Status.

Het begrip "pseudo-wetgeving" wordt vervangen.

"Kijk op Winsum" is een beleidsnota waaraan het bestuur zich zelf bindt en die dient als referentiekader voor nieuwe formele plannen.

15
16 Inventarisaties; complete-
18 ren en bijlagen wijzigen.

Inventarisaties.

De inventarisaties zijn gecontroleerd en de voorzieningen van Baflo en Rasquert worden samengevoegd. Schema 11, De woningbehoefte en capaciteit tot 2030, wordt aangepast aan de definitieve versie van de nota "Bouwen en Wonen".

Bevolking en wonen

5 Vertrekoverschot 20-40 jaar; tekst par. 3.2.1, blz. 7 en 4.2.1, blz. 16 wijzigen.

Vertrekoverschot 20-40 jaar.

Overgenomen wordt dat de gemeente al jaren een vestigingsoverschot kent en vergrijzing oorzaak is van een daling in de leeftijdscategorie 20 - 40 jaar.

9

Senioren en aangepast wonen; nader verduidelijken in tekst par 4.2.1, blz 17.

De gemeente kent al jaren een vestigingsoverschot. Het dalende aandeel 20 - 40 jarigen wordt veroorzaakt door minder geboorten (een landelijke demografische ontwikkeling), en houdt in mindere mate verband met migratie.

Senioren- ouderenwoningen.

Dit punt is genoemd en wordt aangevuld.

Bij woningbouw zal rekening worden gehouden met de behoeften aan senioren- en ouderenwoningen. Bovendien zal waar mogelijk medewerking worden verleend voor aan- en verbouw van bestaande woningen om deze geschikt te maken voor deze doelgroep.

- Schakelfunctie; opnemen in
5 tekst par. 4.2.1, blz. 17.
- Schakelfunctie.
Actualisering van de nota op dit punt vindt plaats. De tekst wordt vervangen en luidt als volgt.
Alvorens in te gaan op de spreiding van de nieuwe inwoners en woningen is een opmerking op z'n plaats over de problematiek rond en om de centrumgemeente Groningen. Voor de provincie Groningen is dit aanleiding geweest om de ontwikkelingen van de regio en stad als geheel te onderzoeken, wat heeft geresulteerd in de visie "Regio Groningen-Assen 2030" gevolgd door een convenant over de hoofdlijnen van beleid, ondertekend door provincie- en gemeentebesturen, waaronder Winsum. Gemeenten hebben zich met de ondertekening van het convenant verplicht om binnen de gestelde randvoorwaarden mee te werken aan de verdere uitwerking van een integrale visie voor de lange termijn. De vier gemeenten ten noorden van de stad Groningen Zuidhorn, Ten Boer, Bedum en Winsum gaan zich volgens de afspraken primair richten op de te vervullen schakelfunctie tussen de stad Groningen en het landelijk gebied ten noorden van de stad. De schakelfunctie heeft betrekking op:
- *voorzieningspakketten, volledig en volwaardig met ruimte voor regionale en lokale bedrijvigheid, voor bewoners van het eigen dorp en aansluitende plattelandsgebied, rekening houdend met de schaalvergrotingstendens in de commerciële voorzieningen en de te verwachten demografische en sociaal-economische ontwikkelingen;*
 - *recreatie en toerisme door het instandhouden en verder ontwikkelen van natuur, landschap en cultuurhistorische waarden voor de eigen regionale plattelandsbevolking en de bewoners van de nabijgelegen stedelijke kern Groningen;*
 - *openbaar vervoer door het veiligstellen en ontwikkelen daarvan van en naar de stedelijke gebieden (transferia).*
- 5 Aantal van 1000 woningen; tekst par. 4.2.1, blz. 17 toevoegen.
- 18 Aantal inwoners tot het jaar 2010 is geen feit maar verwachting; tekst par. 4.2.1, blz 16 wijzigen.
- 1 Woningen Feerwerd, uit-
2 breiding Baflo oost en Den
3 Andel; tekst par 4.2.1 blz 18
4 aanvullen en kaart Baflo en
8 Den Andel wijzigen.
12
14
- In regio verband wordt op dit moment een inventarisatie-onderzoek verricht met als doel te komen tot beleidsstrategieën voor de nadere uitwerking van de visie "Regio Groningen-Assen 2030". De gebruikte bevolkingsprognose en woningbehoefte voor de regiovisie zijn ook gebruikt voor deze nota, waarbij wordt opgemerkt dat het aantal van 1000 woningen uitgangspunt was. Reële aantallen worden gegeven tot 2006 (zie ook nota bouwen en wonen 1997). Na deze periode zijn aantallen gebaseerd op de natuurlijke groei. Zin: "Feit is ook" wijzigen in "Verwachting is ook"*
- De tekst "De bouwlocaties en zoekrichtingen voor de kernen treft u aan in bijlage 6" wordt aangevuld. In algemene zin geldt dat uitbreidingen en uitbreidingsrichtingen voorzover er nog geen concreet plan ligt denkrichtingen zijn op basis van het volgende planologische argument. Voorkom binnendringing van nieuwbouw in het buitengebied om de identiteit te behouden door daar waar mogelijk eerst open plekken binnen de bebouwde kom op te vullen of nieuwbouw te situeren in aansluiting op bestaande bouw, waarbij nieuwe spoorwegovergangen of oversteekplaatsen op doorgaande wegen primair worden uitgesloten*

- 15 en secundair veilig worden aangelegd. Hierbij wordt opgemerkt dat een definitieve gebiedskeuze voor
 17 iedere locatie plaatsvindt bij het opstarten van een bestemmingsplan, wat kan leiden tot enigszins afwij-
 18 kende bouwlocaties dan in deze nota genoemd. Bij dit alles geldt dat de verdeelsleutel niet ter discussie
 staat, te weten de natuurlijke aanwas per kern opvangen met uitzondering van Winsum. Hieraan doet niet
 af dat ruil van woningen binnen een verzorgingsgebied mogelijk is, opdat clusters van kernen voorzienin-
 gen in stand houden. Voor Den Andel geldt vooralsnog geen aanduiding. De resultaten van het onderzoek
 naar woningbouwlocaties op initiatief van de Vereniging Kleine Dorpen Groningen worden afgewacht.
 14 Benoemd zijn de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor het "landschappelijk bouwen":
 18
Potmaarbos; tekst par. 4.2.1, 5 blz. 18 wijzigen.	1 aansluiten op bestaande woningbouw;
7	2 handhaving van identiteit en structuur van het landschap;
14 Effecten bestaande woning- voorraad, verpaupering en inbreidingsruimte; tekst par. 4.2.1., blz 18 wijzigen.	3 bij het opvullen van open plekken dient de relatie met het open landschap gehandhaafd te blijven;
	4 geen nieuwe bebouwing ten noorden van de Oude Dijk;
	5 aansluiten op nutsvoorzieningen en riolering.
- Tekst "Niet uitgesloten ...(Potmaarbos)" wordt gewijzigd.
 Niet uitgesloten wordt het wonen in een lommerrijke omgeving, met uitzondering van het Potmaarbos, in
 tegenstelling tot wonen in het buitengebied.
- 18 De tekst "Naast nieuwbouwlocaties is blijvend punt van aandacht de bestaande bouw om verpaupering te
 voorkomen" wordt gewijzigd.
 Naast nieuwbouwlocaties is de bestaande (sociale) woningvoorraad een blijvend punt van aandacht om
 verpaupering te voorkomen. Onder verpaupering verstaan wij een aantasting van functies die de leefbaar-
 heid negatief beïnvloeden. Hierbij kan worden gedacht aan leegstand van woningen, winkels of bedrijven
 of slecht onderhoud ervan. Het is om die reden dat het opvullen van open plekken of vervangende nieuwbouw
 prioriteit zal hebben boven uitbreidingslocaties op grond van behoud van de oude structuur van
 met name de kleine kernen of visuele en landschappelijke waarden. Als voorbeeld dienen de bouwlocatie
 P.W.S.-terrein en NS-station Winsum.
 Na zin "De omleggingDe Brake II." Toevoegen: "Op het terrein thans gelegen tussen het spoor en
 Onderdendamsterweg ontstaan meer mogelijkheden voor woningbouw als de Onderdendamsterweg
 wordt omgelegd met als gevolg minder rail- en verkeerslawaaï.
- Woningbouw/omlegging
 Onderdendamsterweg; tekst
 par 4.2.6, pag 24 aanvullen.

Landbouw

- 11 Intensieve veehouderij, economische factoren; tekst par. 4.2.2 blz. 19 aanvullen.

De tekst "Bodemfactoren bepalen ... blijft ook zo" wordt aangevuld.
Bodemfactoren bepalen de spreiding van akkerbouw en veeteelt alhoewel in toenemende mate economische factoren een rol spelen, bijvoorbeeld akkerbouw voor eigen veevoederproductie.
De tekst "Bodemfactoren bepalen kamperen bij de boer of natuurbeheer" wordt aangevuld.
Ook intensieve veehouderij als neventak is mogelijk in het buitengebied.

Voorzieningen

- 18 "Het aanleg"; par. 4.2.3, pag 20 tekst toevoegen.
18 Detailhandel in Winsum ruim baan; tekst par. 4.2.3, pag 20 wijzigen.
5 Locatie poortwachter; tekst par. 4.2.3, blz. 21 wijzigen.
10
13
14
18 Positionering sportterreinen, ijsbaan Winsum; tekst par 4.3.3 blz 21 aanvullen.

Na zin: "Ook hier geldt datkern Winsum". *Binnenkort is er een plan voor het uitgeven van percelen. Hierin wordt aangegeven welke branches gewenst zijn en hoe die te benaderen.*
Zin: "Om de groei in de kern Winsum ..." wijzigen in "Om groei in de kern Winsum te realiseren gelden geen andere dan wettelijke voorwaarden met dien verstaande dat het karakter van het dorp Winsum voldoende in stand wordt gehouden in het concentratiegebied"
Locatie Poortwachter.
Tekst "Naast de reeds genoemde..... hoge eisen worden gesteld aan welstand" wordt gewijzigd.
Naast de reeds genoemde locaties heeft de kern Winsum een locatie, tevens entree, aan de zuidzijde (poortwachter). In het algemeen geldt dat de entree van een dorp bij uitstek de plek is waar de kern zich aan de omgeving presenteert. Daarnaast markeren dergelijke plekken de overgangen tussen de bebouwde kom en het buitengebied. De presentatie naar buiten toe is nu "groen". Mogelijkheden voor de versterking van de beeldvorming van de entree ligt in de toevoeging van representatieve bebouwing, waarmee de verschillen tussen buitengebied en bebouwde kom aangescherpt worden. De nogal perifeer gelegen en vooral met de auto goed bereikbare locatie is geschikt voor voorzieningen die zowel op de regio als op de kern Winsum gericht zijn door een ontsluiting via de Meeden. Aan de landschappelijke invulling worden hoge eisen gesteld; hoogstaand architectonisch "landhuis".
De tekst "Maatschappelijke voorzieningen last but not least vervoer" wordt aangevuld.
De positie van sportterreinen staat niet ter discussie en ontwikkelingen op dit punt kunnen plaatsvinden ten westen van Winsum, waarbij een veilige bereikbaarheid punt van aandacht is. Multifunctioneel gebruik bij een maatschappelijke behoefte en economische haalbaarheid van terreinen, waaronder de ijsbanen, kan gehoor vinden indien bebouwing in de omgeving dat toelaat.
Toevoegen na de laatste alinea op blz. 20.
Medewerking wordt verleend binnen wettelijke kaders voor aan huis gelieerde bedrijvigheid in relatie tot de omgeving en meegedacht wordt met startende ondernemers die bedrijfsruimten zoeken. De mogelijkheid voor een bedrijfsverzamelgebouw wordt gestimuleerd; bijvoorbeeld melkfabriek Ezinge, Agrico in Baflo.

Kleinschalige bedrijven;
tekst par. 4.2.3, blz. 20 toevoegen.

Recreatie en toerisme

- 2 Agro-toerisme; eco wordt
5 gewijzigd in Agro, par. 4.2.4,
14 blz. 22.
15 Kanoroutes, fiets- en wan-
17 delpaden; verwijzing in de
19 tekst par. 4.2.4,
blz.21
Recreatie overgangsfunctie
in relatie tot sportvelden
par. 4.2.4, blz. 22 aanvullen

Natuur en landschap

- 5 Identiteit van het landschap;
17 tekst par. 4.2.5, blz. 22 aan-
vullen.

Verkeer en vervoer

- 1 Vervoersbewegingen
5 Meeden, Borgweg etc; tekst
16 par. 3.2.6, blz. 13 aanvullen.
Congestie Winsum; tekst
par. 4.2.6 blz. 23 aanvullen

Eco-toerisme wordt Agro-toerisme

Tekst "Om dit te realiseren ... landschap(sbeeld)" aanvullen.

Nieuwe alinea. In dit kader verwijzen wij voor fiets-, wandelpaden en kanoroutes naar paragraaf 4.2.6.

Tekst "Tot slot .. kapitaalvernietiging .. aanvullen.

Het gebied ten zuiden van het Omsnijdingskanaal en ten noorden van het Winsumerdiep ter plaatse van de sportvelden wordt gelet op voorgaande een recreatief overgangsgebied. Hierbij wordt opgemerkt dat een achteromtracee niet financieerbaar is.

Tekst "De uitvoering... onderschreven" wordt aangevuld.

Uitgangspunten hierbij zijn:

1 behoud en versterking van de karakteristieke en cultuurhistorische landschapselementen zoals wierden, dijken en waterloop patronen met afleesbare ontstaansgeschiedenis;

2 behoud en versterking van de ruimtelijke verschillen in het landschap zoals openheid, verkaveling, grondgebruik en puntverdichting;

3 versterken van de beplantingsstructuur als ondersteuning van de ruimtelijke structuur op basis van voorgaande argumenten;

4 behoud, herstel en ontwikkeling van ecologische waarden als flora en fauna;

5 ontwikkeling van de recreatieve waarden door dijken, wierden, maren en kerkepaden toegankelijker te maken.

Tekst "Opmerkelijk Baflo" aanvullen.

Bovengenoemde wegen liggen in het verlengde van of zijn de ontsluitingsweg naar de N361, de weg richting Lauwersoog of Stad.

Tekst "De groei van ... congestie te voorkomen" wordt aangevuld.

Het betreft in deze het kruisen of oprijden van de N361, de verkeersslagader van en naar de stad Groningen, waar nu reeds sprake is van wachttijden tijdens spitsuren. Een provinciale werkgroep houdt zich bezig met zowel de doorstroming als de veiligheid van de N361.

18 Onderdendamsterweg; tekst
19 par. 4.2.6 blz. 24 aanvullen
en blz. 24 bij figuur 9 wijzi-
gen.

2
5 Fiets etc.; tekst par. 4.2.6,
14 blz. 24 en par 4.3, blz. 26
15 aanvullen.

Tekst aanvullen na "(zie figuur 9).

De gemeente streeft naar omlegging van de Onderdendamsterweg.

Tekst "De omlegging is variabel .. en afhankelijk .." wijzigen.

De omlegging is van lokaal (ontlasting centrum) en provinciaal belang (verbinding Zoutkamp-Delfzijl) maar dient nader te worden vastgesteld (uitersten 1 of 2).

Tekst "Het uitbreiden van fiets- en wandelpaden landschap" aanvullen.

In het deelproject "Plan routestructuren" in het kader van het werkprogramma Plattelandsbeleid

Reitdiepgebied zijn de volgende fietspaden meegenomen:

- *Wetsingersluis-Oostum;*

- *Wierumerschouw-van Starckenborghkanaal;*

- *Aduarderzijk-Schaphalsterzijk met zelfbedieningspontje;*

- *Munsterweg;*

- *3e Bellingeweersterweg-Oude Ae;*

- *Baflo-Tinallinge;*

- *Feerwerd-Garnwerd.*

- *Oostum-Wierumerschouw (Dodelaan);*

- *Aduarderzijk-Hunzezicht;*

- *Eenrum-Baflo;*

- *verbinding Zuidhorn-Winsum (o.a. via
Beswerd);*

- *Den Andel-Rasquert;*

- *Schifpot-Steentil (langs Aduarderdiep);*

*Verder is er nog een kanoroute opgenomen, te weten een doorsteek van het Oldehoofsekanaal naar het
Reitdiep tussen Ezinge en Saaksum, waarbij de voormalige Kliefsloot dient te worden uitgegraven.*

*Tot slot zijn de volgende wandelroutes opgenomen, te weten onderdelen van het Wierdenpad, Saaksum-
Garnwerd en Allersmaborg.*

*Bij de ontwikkeling van de fiets- en voetpaden zal naast recreatief gebruik ook aan utilitair gebruik wor-
den gedacht.*

Samenvatting pag 26 aanvullen.

Fiets-, wandelpaden en kanoroutes zowel voor recreatief of utilitair gebruik worden ontwikkeld.

Samenvatting completeren
met matrix

15 Kaarten, bijlage 6, aanpas-
sen.

Den Andel, meewerkzones verwijderen.

Baflo, uitbreiding Baflo-west, doortrekken richting spoor tot Sasmaweg.

Overzichtskaart indien financieel haalbaar.

Een overzicht van de onderlinge relaties van ontwikkelingen per thema is sluitstuk van de nota.

Thema's/ ontwikkelingen	Bevolking en wonen	Landbouw	Voorzieningen	Recreatie en toerisme	Natuur en landschap	Verkeer en vervoer	Leefbaarheid
Meewerkzones, uitbreiding(srichtingen).	Bevolking en wonen	x	x		x	x	x
Expansiemogelijkheden agrariërs.	x	Landbouw		x	x		x
Uitbreiding "food", "non-food" en horeca.	x		Voorzieningen	x		x	x
Ontwikkelingen maatschappelijke voorzieningen.	x		Voorzieningen		x	x	x
Verblijfsrecreatie.		x		Recreatie en toerisme			
Aantrekkelijke kern Winsum.			x	Recreatie en toerisme		x	x
Behoud en versterking van de identiteit van het landschap	x	x	x	x	Natuur en landschap	x	x
Ontsluiting kernen.	x		x	x		Verkeer en vervoer	x
Fiets-, wandelpaden en kanoroutes.	x	x	x	x	x	Verkeer en vervoer	x

Literatuurlijst

- Nota "Regio Groningen Assen 2030", buro BVR adviseurs stedelijke ontwikkeling en management b.v.; centrumgemeente Groningen.
- Beeld van het landschap in het Eemsmondgebied, ir. T. Hajema en Partners; onderzoek naar de visuele aspecten in het Eemsmondgebied.
- Beeld van het landschap in Noordwest Groningen, ir. T. Hajema en Partners; onderzoek naar de visuele aspecten in Noordwest Groningen.
- Beeld van het landschap in Centraal Groningen, ir. T. Hajema en Partners; onderzoek naar de visuele aspecten in Centraal Groningen.
- Afstudeerscriptie H. van Kampen inclusief gegevens van de Kamer van Koophandel en Fabrieken; onderzoek naar de detailhandel in Winsum.
- Structuurschema Groene Ruimte, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; ruimtelijk beleid van het Rijk voor een aantal functies in het landelijk gebied.
- Integrale visie Recreatie en Toerisme "Koersen op Kansen", drs. J.H. Philbert; een nota over recreatie en toerisme in Winsum.
- Gebiedsvisie Sauwerd, provincie Groningen; afbakening beheers- en reservaatgebieden in het buitengebied van Adorp en Winsum.
- Gebiedsvisie Fransum, provincie Groningen; afbakening beheers- en reservaatgebieden in het buitengebied van Ezinge.
- De GeluidsNiveauKaart Winsum, Hofstra Verkeersadviseurs b.v.; telling van verkeersbewegingen en vaststelling van geluidszones.
- "Het Komplan", gemeente Winsum; visie voor de kom Winsum.
- Integraal Huisvestingsplan Winsum, buro planning verband Groningen b.v.; huisvestingsplan voor het basisonderwijs tot het jaar 2000.

- Landschapsvisie Winsum, Landschapsonderhoud Groningen; visie op de landschappelijke kwaliteit.
- Provinciale Landbouwwontwikkelingsnota Groningen, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; situatie van de landbouwpraktijk in Groningen en de gevolgen.
- Landbouw-Economisch bericht 1996, Dienst Landbouwkundig Onderzoek Landbouw-Economisch Instituut; verklarend overzicht van de economisch gang van zaken in de landbouw.
- Voorbij het verleden Drie toekomstbeelden voor de Nederlandse Agribusiness 1990-2015, Dienst Landbouwkundig Onderzoek Landbouw-Economisch Instituut; voorspelling van de toekomst van de Nederlandse land- en tuinbouw.
- Concept Woningbouwnota Winsum 1997, gemeente Winsum; verdeling woningbouw (uitbreidings)capaciteit over de diverse gemeentelijke kernen tot 2007.
- KPMG doorlichtingsrapport sociale dienst Winsum; inventarisatie sociale dienst.
- Bodemkaart van Nederland, blad 7 West, Stichting voor Bodemkartering; ontstaansgeschiedenis van de bodem, de kwaliteit en gebruiksmogelijkheden.
- Onderzoek Leefbaarheid Winsum, Hanzehogeschool Groningen; onderzoek naar de leefbaarheid in Winsum.
- Boek "Hoe God verdween uit Jorwerd" van Geert Mak.

Tot slot is informatie ontvangen van het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Regionaal Orgaan voor de verkeersveiligheid Groningen, de Provincie Groningen en de afdeling Samenleving, Middelen en Ruimte van de gemeente Winsum.

Bijlage 1

Aantal vrouwen en mannen naar leeftijd per 1-1-1998 van de (voormalige) gemeente:

leeftijd	vrouwen					mannen					m/v
	Adorp	Baflo	Ezinge	Winsum	Samen	Adorp	Baflo	Ezinge	Winsum	Samen	Totaal
0-4	69	79	55	257	460	72	76	43	306	497	957
5-9	71	105	44	263	483	83	101	74	287	545	1.028
10-14	68	94	73	260	495	78	101	53	305	537	1.032
15-19	68	82	52	245	447	66	80	65	264	475	922
20-24	34	79	32	163	308	53	88	25	194	360	668
25-29	47	82	52	276	457	61	91	60	232	444	901
30-34	83	97	61	319	560	71	93	59	313	536	1.096
35-39	72	121	71	313	577	77	120	69	307	573	1.150
40-44	71	99	67	295	532	76	114	79	309	578	1.110
45-49	69	97	89	313	568	66	107	94	283	550	1.118
50-54	87	104	70	290	551	83	107	66	282	538	1.089
55-59	57	61	42	162	322	62	70	64	173	369	691
60-64	38	58	41	134	271	48	69	28	132	277	548
65-69	42	59	27	114	242	43	53	23	111	230	472
70-74	33	52	16	96	197	32	33	23	73	161	358
75-79	22	57	23	87	189	26	22	21	59	128	317
80-84	18	44	20	87	169	12	26	9	39	86	255
85-89	6	23	9	82	120	4	15	4	30	53	173
90-94	1	15	2	35	53	0	5	1	12	18	71
95-99	1	0	0	8	11	0	1	1	1	3	14
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	957	1.410	846	3.799	7.012	1.013	1.372	861	3.712	6.958	13.970

Bijlage 2

Aantal vrouwen naar leeftijd per 1-1-1998 van de (voormalige) gemeente:

leeftijd	Adorp				Baflo						Ezinge				Winsum
	Adorp	Sauwerd	Wetsinge	Samen	Baflo	Tinallinge	Den Andel	Saaxumhuizen	Rasquert	Samen	Garnwerd	Feerwerd	Ezinge	Samen	Winsum
0-4	28	39	2	69	53	1	14	3	8	79	15	11	29	55	257
5-9	19	47	5	71	66	0	25	5	9	105	8	7	29	44	263
10-14	21	44	3	68	60	1	20	6	7	94	18	17	38	73	260
15-19	19	42	7	68	56	4	14	2	6	82	21	3	28	52	245
20-24	12	19	3	34	60	2	12	0	5	79	9	2	21	32	163
25-29	15	31	1	47	57	1	17	1	6	82	13	10	29	52	276
30-34	29	50	4	83	62	2	19	3	11	97	21	11	29	61	319
35-39	29	39	4	72	78	1	27	3	12	121	14	8	49	71	313
40-44	25	40	6	71	67	3	20	4	5	99	18	12	37	67	295
45-49	26	36	7	69	58	4	27	2	6	97	30	22	37	89	313
50-54	33	48	6	87	56	10	21	5	12	104	26	14	30	70	290
55-59	21	34	2	57	41	4	9	1	6	61	10	13	19	42	162
60-64	12	22	4	38	33	1	10	3	11	58	5	10	26	41	134
65-69	16	23	3	42	43	2	7	0	7	59	8	4	15	27	114
70-74	6	25	2	33	45	1	5	0	1	52	5	0	11	16	96
75-79	10	12	0	22	50	1	5	0	1	57	6	1	16	23	87
80-84	6	11	1	18	38	0	3	0	3	44	8	0	12	20	87
85-89	2	4	0	6	21	0	2	0	0	23	2	1	6	9	82
90-94	0	1	0	1	14	0	0	0	1	15	0	0	2	2	35
95-99	0	1	0	1	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	8
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	329	568	60	957	960	38	257	38	117	1.410	237	146	463	846	3.799

Bijlage 3

Aantal mannen naar leeftijd per 1-1-1998 van de (voormalige) gemeente:

leeftijd	Adorp				Baflo						Ezinge				Winsum
	Adorp	Sauwerd	Wetsinge	Samen	Baflo	Tinallinge	Den Andel	Saaxumhuizen	Rasquert	Samen	Garnwerd	Feerwerd	Ezinge	Samen	Winsum
0-4	16	52	4	72	48	1	16	1	10	76	9	9	25	43	306
5-9	28	49	6	83	77	1	14	4	5	101	14	12	48	74	287
10-14	27	44	7	78	71	1	18	3	8	101	12	8	33	53	305
15-19	19	37	10	66	55	4	13	1	7	80	22	11	32	65	264
20-24	15	33	5	53	58	3	18	1	8	88	8	3	14	25	194
25-29	25	33	3	61	66	5	15	0	5	91	14	11	35	60	232
30-34	21	46	4	71	47	5	26	5	10	93	18	10	31	59	313
35-39	30	42	5	77	83	3	20	2	12	120	14	10	45	69	307
40-44	22	48	6	76	67	1	25	7	14	114	19	15	45	79	309
45-49	27	31	8	66	61	3	32	1	10	107	26	20	48	94	283
50-54	33	45	5	83	63	11	23	2	8	107	21	14	31	66	282
55-59	21	35	6	62	43	5	13	3	6	70	16	17	31	64	173
60-64	24	21	3	48	33	3	20	2	11	69	9	7	12	28	132
65-69	10	27	6	43	35	4	6	2	6	53	6	5	12	23	111
70-74	9	21	2	32	20	4	3	1	5	33	9	3	11	23	73
75-79	7	18	1	26	19	0	2	1	0	22	4	1	16	21	59
80-84	5	7	0	12	20	0	4	0	2	26	3	4	2	9	39
85-89	0	4	0	4	11	0	3	0	1	15	1	0	3	4	30
90-94	0	0	0	0	5	0	0	0	0	5	0	1	0	1	12
95-99	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	339	593	81	1.013	883	54	271	36	128	1.372	225	161	475	861	3.712

Bijlage 4

WINSUM

MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN

sport

- sportpark Schouwerzijlsterweg
- sportpark Wierdaweg
- sportpark Wierdaweg
- sportpark Garnwerderweg
- tennispark
- jeu de boulesbanen

- ijsbaan
- openluchtzwembad
- sporthal
- gymzalen
- sportschool Veldwijk
- Scouting Vinchem

onderwijs

- kinderdagverblijf
- peuterspeelzaal
- bijzondere basisschool
- bijzondere basisschool
- bijzondere basisschool
- openbare basisschool
- openbare basisschool
- voortgezet onderwijs
- voortgezet onderwijs

welzijn

- "De Hoogte"
- "Ons Centrum" (kerkgebouw)
uitvaarten
- "N.A. de Vriesgebouw"
- "De Poort"
- welzijnsgebouw
- jeugdsoos
- jeugdsoos

recreatie en toerisme

- camping/watersportcentrum
- VVV Marengedebied
- galerie
- openbare bibliotheek
- Museum Kinderboek Cultuurbezit

gezondheidszorg

- gezondheidscentrum + apotheek
- 3 tandartsen
- Thuiszorg Ommelanden
- verpleeghuis
- verzorgscentrum, ouderentrefpunt
- bloedbank Noord-Nederland

vv "VIBOA"
kv "DWA"
vv "Hunsingo"
hc "Winsum"
9 gravelbanen
(halfverhard oefenveld vv Hunsingo
sportpark Schilligeham en bij verzorgings
centrum "Winkheem")
(Netlaan)
De Hoge Vier
Ripperdahal
(Schouwerzijlsterweg en Borgweg)

"t Onderdeurtje"
Chr. Nat. "Borgschool"
Chr. Nat. "De Piramide"
Geref. "De Wierde"
"De Negen Wieken"
"Tiggeldobbe"
Chr. Mavo "De Klockslag"
Chr. "Groene School"

muziek, dans, toneel bruiloften,
vergaderingen, diversen
muziek, bruiloften, vergaderingen,
vergaderingen en kleine partijen
kerkgebouw, zalencentrum, diversen
"Groene School"
"De Pluu"
"De Zolder"

"Marenland-Recreatie"
hoofdkantoor
"De Opstap"

"De Twaalf Hoven"
"Winkheem"

VERVOLG WINSUM

overig

- volkstuinen
- brandweer
- politiebureau
- banken
- notariskantoor
- postkantoor
- arbeidsbureau
- jaar- en weekmarkt
- aula
- Stichting Vluchtelingenwerk
- dierenartsenpraktijk
- NS station
- knooppunt busverbindingen

EZINGE

sport

- tennispark
- ijsbaan
- gymzaal

onderwijs

- bijzonder basisonderwijs
- openbare basisschool

welzijn

- "Het Toornhuus"
- dorps huis "Schleurlholtshuus"

recreatie en toerisme

- museum Wierdenland
- Allersmaborg
- bibliobus

gezondheidszorg

- tandarts
- huisarts + apotheek

overig

- volkstuinen
- Rabobank
- brandweer
- postagentschap

gemeente en 't Nut

ABN/AMRO, NMS, RABO en VSB
Hoenders

2 gravelbanen
(Wierdeweg)

Chr."De Springplank"
"De Klief"

kleine vergaderingen
muziek, vergaderingen, partijen, toneel,
diversen
"Ons Centrum"

inclusief folderpost VVV Marengedebied

SAUWERD

sport

- sportpark
- tennispark
- ijsbaan
- gymzaal

onderwijs

- bijzonder basisonderwijs

welzijn

- dorps huis "Ubbegaheem"

recreatie en toerisme

- jachthaven

gezondheidszorg

- huisarts + apotheek

overig

- volkstuinten
- Rabobank
- postagentschap
- NS station

BAFLO

sport

- sportpark
- sportpark
- tennispark
- jeu de boulesbaan
- ijsbaan
- gymzaal

onderwijs

- peuterspeelzaal
- bijzonder basisonderwijs
- openbare basisschool

welzijn

- "Concordia" (N.H. kerkgebouw)
- diversen
- dorps huis "Agricola"
- gen, partijen, enz.
- bejaardensoos
- jeugdsoos
- jeugdsoos

recreatie en toerisme

- jachthaven
- VVV kantoor

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

vv "SIOS"

2 gravelbanen en 1 hardcourtbaan
(Burchtweg/Hoogpad)

"De Meander"

bibliotheek, sjoelen, kaarten, toneel, vergade
ringen, partijen, jeugdhaven Sauwerd, bejaar
densoos, enz.

vv "C.S.B."

vv "Marcia"
2 gravelbanen
(sportpark vv Marcia)
(Mathenesserweg)

"Pippeloentje"

"Ichtus"

"Mathenesseschool"

muziek, toneel, bruiloften, vergaderingen,

bibliotheek, dansen, zang, toneel, vergaderin

verzorgingscentrum "Viskenij"

"Eagle"

"De Kelder"

gezondheidszorg

- huisarts + apotheek
- tandarts

overig

- volkstuinten
- NS station
- brandweer
- Rabobank
- postagentschap

DEN ANDEL

sport

- sportpark
- gymzaal

onderwijs

- openbare basisschool
- bijzonder basisonderwijs

welzijn

- "'t Beerehoes"

- dorps huis "Op Streek"

- jeugdsoos

recreatie en toerisme

- bibliobus

ADORP

sport

- sportpark
- ijsbaan
- gymzaal

onderwijs

- openbaar basisonderwijs

welzijn

- dorps huis "Artharpe"
- jeugdsoos

recreatie en toerisme

- bibliobus
- postagentschap

vv "Marcia"

dorps huis "Op Streek"

"De Holm"

jeugdwerk en toekomstig mogelijk volwassenen-
cursussen
sport, biljarten, partijen, vergaderingen, diversen

vv "Adorp"

(Molenweg)

dorps huis "Artharpe"

"De Wierde"

sport, vergaderingen, muziek, toneel, diversen
"t Witte Hoes"

"t Witte Hoes"

GARNWERD

onderwijs

- openbaar basisonderwijs
- peuterspeelzaal

"Kromme Akkers"
"t Molentje"

sport

- ijsbaan

(Burg. Brouwersstraat)

recreatie, vrije tijd

- recreatiecentrum/camping/jachthaven
- bibliobus

FEERWERD

sport

- sportpark

vv "Ezinge" en kv "Albino's"

onderwijs

- peuterspeelzaal

"t Lutje Grut"

welzijn

- "D'Olle Schoul"
- jeugdsoos

partijen, vergaderingen, bejaardensoos,
diversen
"Guusje"

recreatie en toerisme

- bibliobus

ADUARDERZIJL

recreatie en toerisme

- watersport-, party- en congrescentrum
hotel

"De Zijlsterhoeve"

OOSTUM

zalen, dorpshuizen, sozen, enz.

- kerkje

kerkelijke- en culturele activiteiten, sluiten
huwelijken

TINALLINGE

welzijn

- dorps huis

muziek, toneel, partijen, diversen

Bijlage 5

ECONOMISCHE VOORZIENINGEN

		vvo		personen		
		food	non-totaal	m	v	totaal
		food				
Adorp						
Café/bar/slijterij Bebingh	Provincialeweg 11	20	20	1	-	1
Aardappelen/groente/fruit	Torenweg 21	65	65	1	1	2
Benzinepomp met winkel	Torenweg 2	26	26	3	1	4
		85	26	111	5	2
						7
Baflo						
Fietsen en bruingoen Berghuis	Heerestraat 25	68	68	1	1	2
Doe-het-zelf Berghuis	Heerestraat 10	103	103	1	1	2
Supermarkt Sietsema	Heerestraat 16	170	170	1	3	4
Brood/banket Rutgers	Heerestraat 22	35	35	6	3	9
Supermarkt Buikema	Heerestraat 24	150	150	2	2	4
Wit-bruingoed c.a. Bolhuis	Heerestraat 26	60	60	4		4
Ria's haarmode	Havenweg 1	5	5		3	3
Slagerij Bos	Sijtsmaweg 13	30	30	1	2	3
Verf en glas Bakker	Gebr. Gootjesstraat 27	14	14	1	1	2
		385	250	635	17	16
						33
Leegstand	W. de Zwijgerstraat 26			181		
				816		
Den Andel						
Natuur/genees/drogisterij Jonkers	Oude Dijk 72	16	16		1	1
Wit-bruingoed c.a. Scheepstra	De Streekweg 2	32	32	2	1	3
		48	48	2	2	4
Ezinge						
Bijouterie/juwelier	Nieuwestreek 5	21	21	1		1
breiwool/handwerk etc.	Torenstraat 3	16	16		1	1
Supermarkt Keizer	Torenstraat 5	180	180	2	3	5
Bakkerij Leistra	Torenstraat 10	22	22	2	1	3
		202	37	239	5	5
						10
Feerwerd						
Tweewielers V.d. Laan	Oosterweg 8	28	28	1	1	1
Garnwerd						
Kruidenier/huish. Van Dijk-Vos	Hunzeweg 50	33	33		1	1
Sauwerd						
Brood/banket Anita	Oude Winsumerstraatweg 1	32	32	1	1	2
Supermarkt SPAR	Oude Winsumerstraatweg 12	185	185	2	2	4
Wit-bruingoed c.a. Velting	Meidoornlaan 12	32	32	7	1	8
Textiel/bedden Geertsema	Burchtweg 2	214	214	1	2	3
		217	246	463	11	6
						17
Leegstand	Kromme Elleboog 1			20		
				483		

Winsum

		vvo		personen		
		food	non-totaal	m	v	totaal
		food				
Winsum						
Slijterij Guikema	Hoofdstraat W 7	32	32	1		1
Supermarkt Guikema	Hoofdstraat W 9	231	231	7	4	11
Foto/video Vaszlovsky	Hoofdstraat W 21	30	30	2	1	3
Bakkerij Rutgers	Hoofdstraat W 29	36	36	1	1	2
Dieren/tuincentrum Van Hoorn	Hoofdstraat W 37	127	127	1	4	5
Doe-het-zelf Sennema	Hoofdstraat W 2	915	915	7	4	11
Wit-bruingoed Pol	Hoofdstraat W 10-12	185	185	6	2	8
Bloemen/planten	Hoofdstraat W 24	61	61	2	1	3
Supermarkt Wieldraaijer	Hoofdstraat W 44	389	389	2	6	8
	SUBTOTAAL	688	1318	2006	29	23
						52
Warenhuis De Noord						
Tiptoe schoenmode	Hoofdstraat O 3	145	145	2	2	4
Kledingwinkel Snuffel	Hoofdstraat O 7	83	83	1		1
Juwelier Pannekoek	Hoofdstraat O 7a	99	99	1	2	3
Bloemen/planten 't Stekje	Hoofdstraat O 2	28	28	1	1	2
Brood/banket Kloosterhof	Hoofdstraat O 14-16	140	140			2
Groente/fruit Bierma	Hoofdstraat O 18	35	35	4	2	6
Novalux huish. art.	Hoofdstraat O 26	40	40	1	1	2
Optiek Engelsman	Hoofdstraat O 28	273	273	1	2	3
	Hoofdstraat O 8	41	41	2		2
	SUBTOTAAL	75	809	884	13	12
						25
Leegstand	Hoofdstraat O 36a			356		
	Hoofdstraat O 20			116		
	Hoofdstraat O 17			64		
	Hoofdstraat O 9			100		
	SUBTOTAAL			1520		
Drogisterij						
Damesmode Finery	R. Praediniusstraat 1	129	129	1	3	4
Slagerij Hartlief	R. Praediniusstraat 8	47	47		1	1
	R. Praediniusstraat 10	48	48	2	1	3
	SUBTOTAAL	48	176	224	3	5
						8
Speelgoed 't Bellenpaard						
Supermarkt Beereboom	Westerstraat 3	12	12		1	1
Fietsenhandel Poort	Westerstraat 37	80	80	1	1	2
Rotanmeubels/verl. Luce	Westerstraat 2	61	61	2	1	3
Glas/porselein De Lokeend	Westerstraat 16	49	49		1	1
	Westerstraat 22	12	12		1	1
	SUBTOTAAL	80	134	214	3	5
						8
Supermarkt C-1000						
Foto & Phone	Obergon 2	696	696	5	5	10
	Obergon 1	80	80	1		1
	SUBTOTAAL	696	80	776	6	5
						11
Glas/verf Enter						
Woning/textiel Hijckema	Haven 1	20	20	5	1	6
Kunstnijverheid	G. Reindersstraat 2	220	220	2	3	5
Café/drankenhandel	Schoolstraat 2	16	16			
Bobenco	Onderdendamsterweg 8	10	10	1	1	2
	Lombok 25	2113	2113	1		1

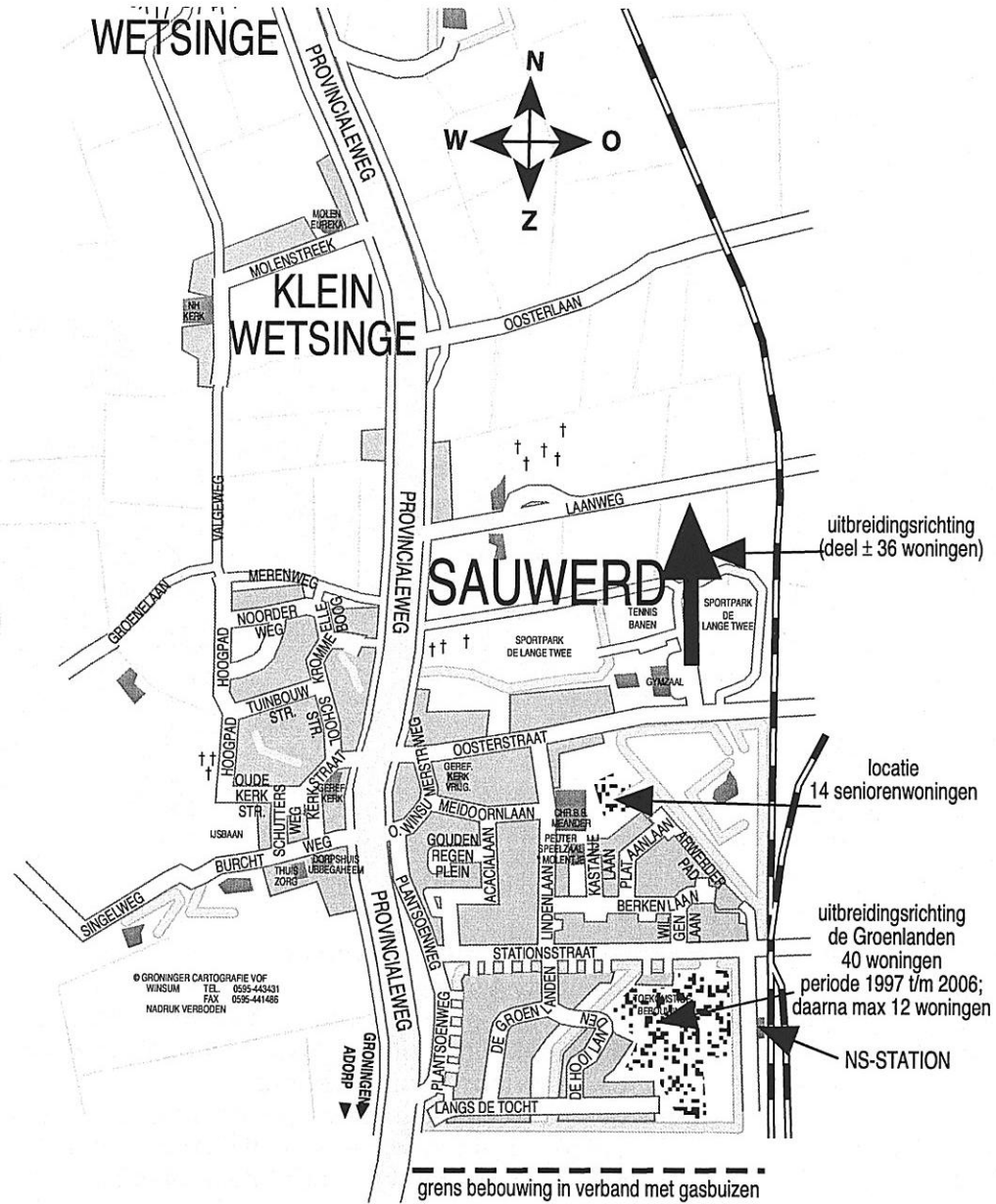
Bloemen-/tuincentrum	Wierdaweg 4	379	379	3	2	5
		10 2748	2758	12	7	19
Totaal Winsum	Hoofdstraat W	688 1318	2006	29	23	52
	Hoofdstraat O	75 809	884	13	12	25
	R. Praediniusstraat	48 176	224	3	5	8
	Obergon	696 80	776	6	5	11
	Westerstraat	80 134	214	3	5	8
	Rest	10 2748	2758	12	7	19
Leegstand		1597 5265	6862	66	57	123
			636			

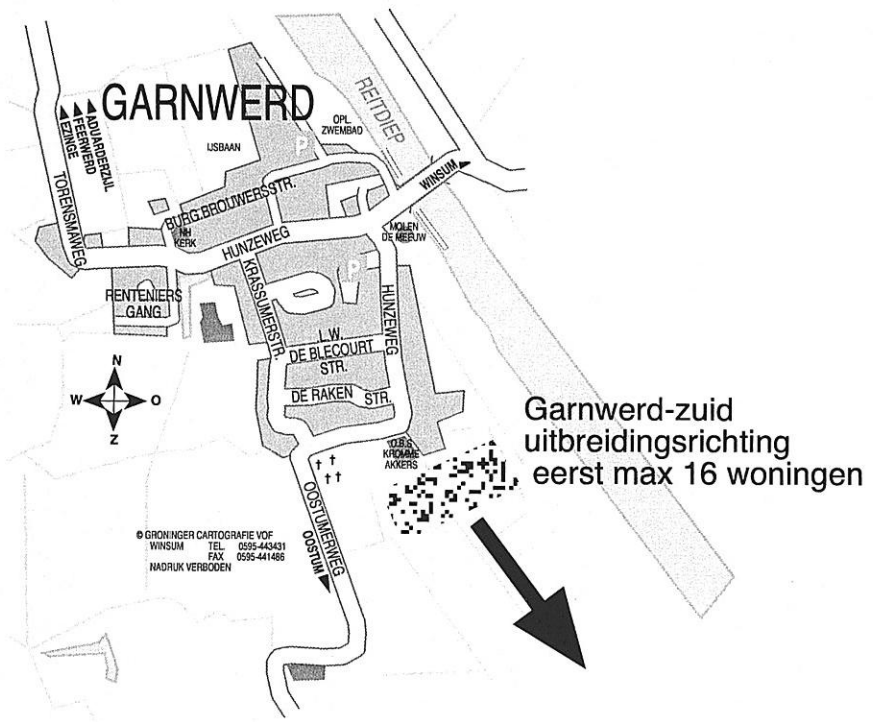
OVERZICHT VERKOOP VLOEROPPVLAK GEMEENTE WINSUM (exclusief leegstand)

	Food oppervlakte	%	Non-food oppervlakte	%	Totaal	%
Adorp	85	3,4	26	0,4	111	1,3
Baflo	385	15,3	250	4,2	635	7,5
Den Andel	-	-	48	0,8	48	0,6
Ezinge	207	8,2	37	0,6	239	2,8
Feerwerd	-	-	28	0,5	28	0,3
Garnwerd	33	1,3	-	-	33	0,4
Sauwerd	217	8,6	246	4,2	463	5,5
Winsum	1597	63,3	5265	89,2	6862	81,5
TOTAAL	2524		5900		8419	

OVERZICHT WERKZAME PERSONEN IN DETAILHANDEL IN WINSUM

	Food	%	Non-food	%	Totaal	%
Adorp	3	3,5	4	3,6	7	3,6
Baflo	20	23,5	13	11,7	33	16,8
Den Andel	-	-	4	3,6	4	2,0
Ezinge	8	9,4	2	1,8	10	5,1
Feerwerd	-	-	1	0,9	1	0,5
Garnwerd	1	1,2	-	-	1	0,5
Sauwerd	6	7,1	11	9,9	17	8,7
Winsum	47	55,3	76	68,5	123	62,8
TOTAAL	85		111		196	

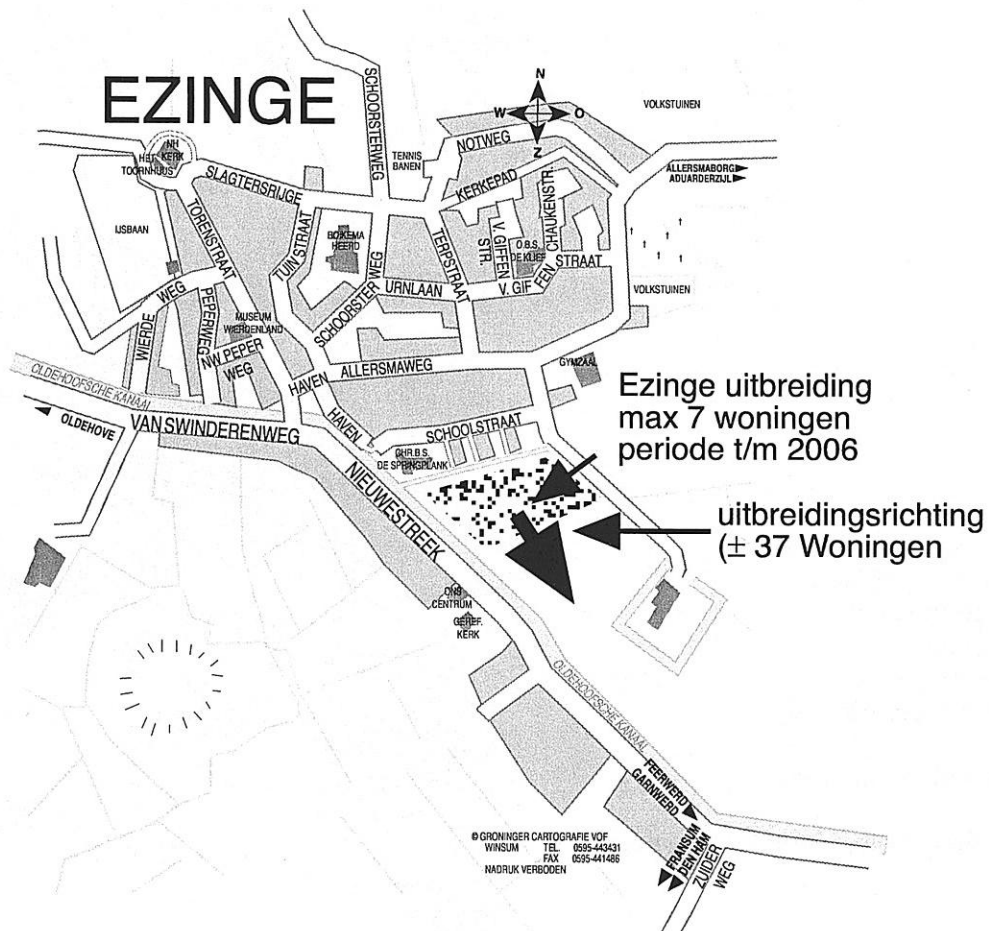

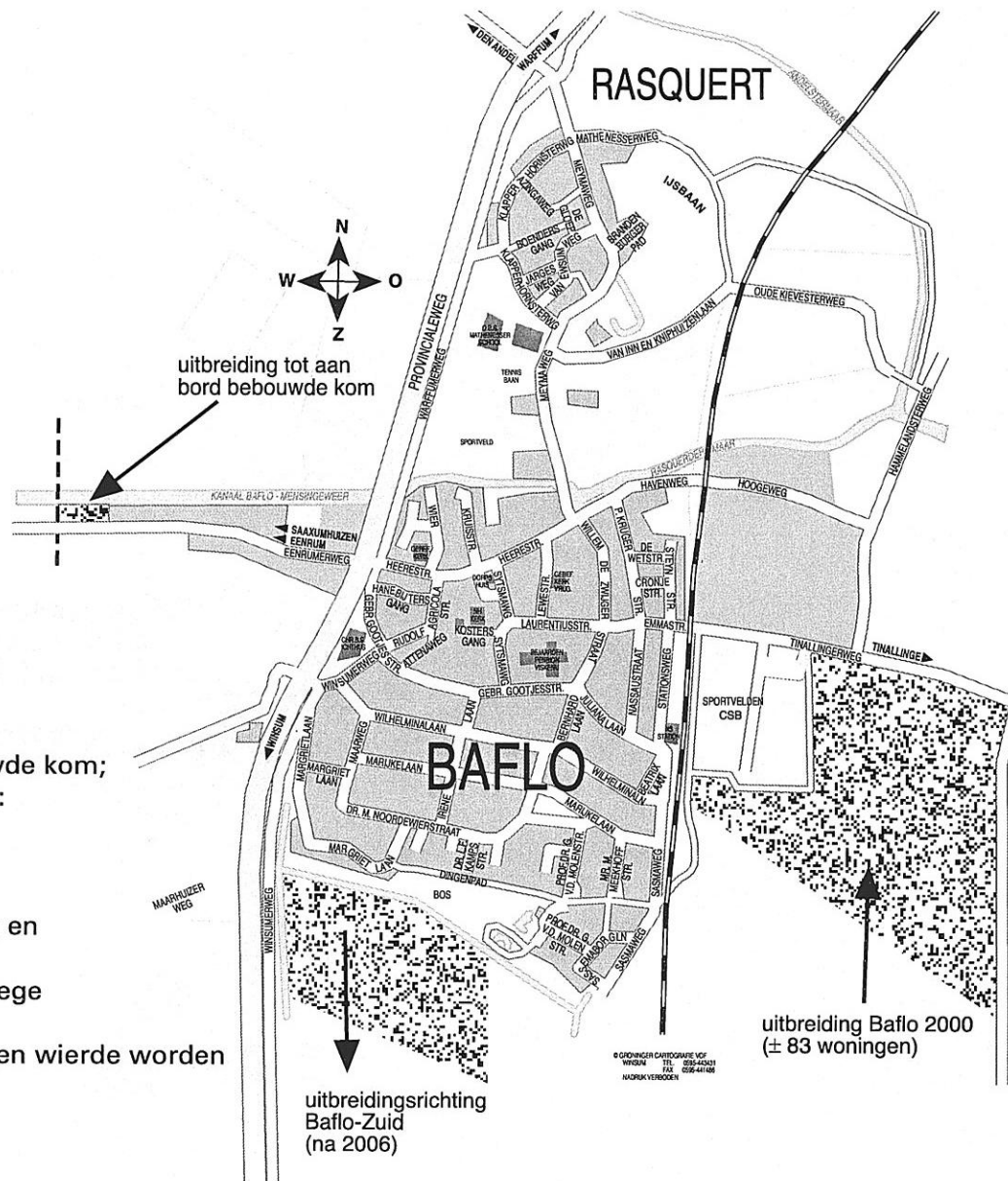

© GRONINGER CARTOGRAFIE VOF
 WINSUM TEL. 0595-443431
 FAX 0595-441486
 NADRIJK VERBODEN

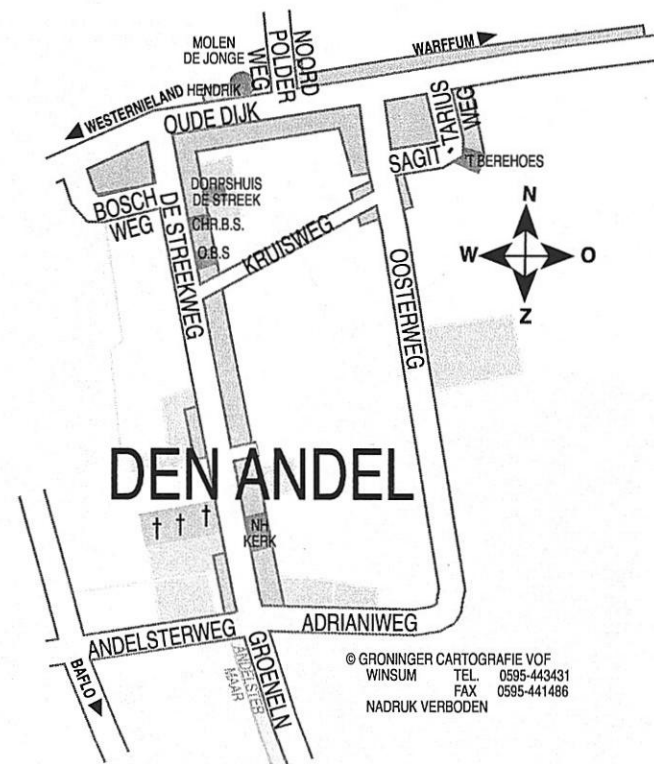
Voor deze kern is een behoefte van 19 woningen berekend, maar gelet op het wel zeer kleinschalige karakter van deze kern is vooralsnog geen uitbreidingsrichting bepaald, met uitzondering van 2 woningen aan de Oosterweg.

- Lint-bebouwing aan Eenerumerweg;
 nu nog niet gebouwd tot aan bord bebouwde kom;
- aan noordzijde mogelijkheden, te weten:
 - 1 uitbreiding in westelijke richting tot aan bord bebouwde kom (± 50 meter);
 - 2 op- invullen in oostelijke richting, rekening houdend met de rioolzuivering en het bedrijf van Vries;
 - aan zuidzijde geen mogelijkheden vanwege binnendringen buitengebied de openheid en zicht op de boerderijen en wierde worden zo gehandhaafd.

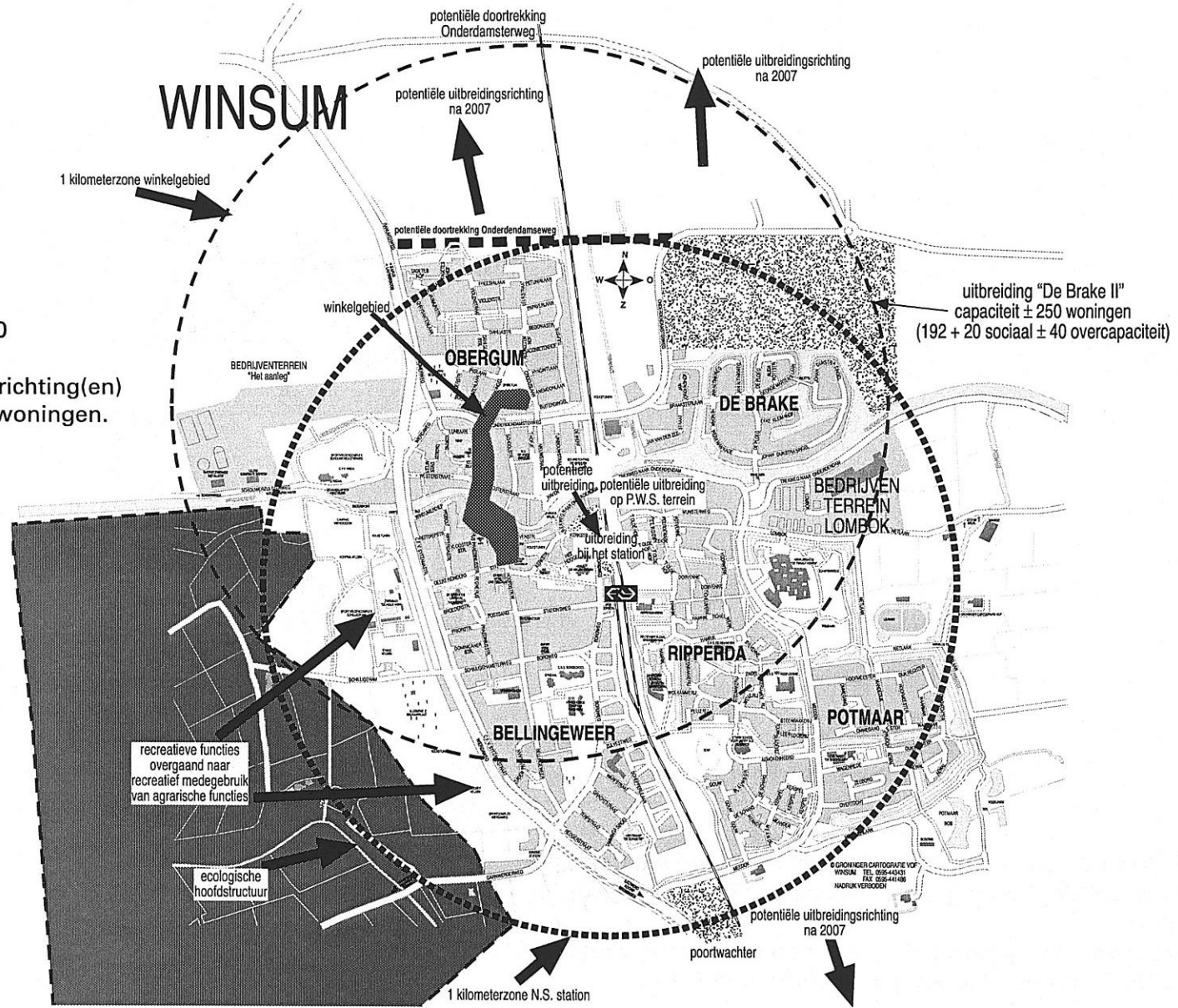
© GRONINGER CARTOGRAFIE VOF
 WINSUM TEL 0595-443431
 FAX 0595-441486
 NADRIK VERBODEN

De dorpsvereniging is een project gestart op grond waarvan ook toekomstige woningbouwlocaties aan de gemeenteraad worden aangedragen.

De randvoorwaarden waarbinnen voor een benodigde capaciteit van 39 woningen moet worden gezocht zijn benoemd.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

De woningcapaciteit
is 269 woningen;
De Brake II ±250
PWS-terrein 5
De potentiële uitbreidingsrichting(en)
moet(en) voorzien in 292 woningen.

"Kijk op Winsum"; een interne beleidsnota

